

2011

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

DIPLOMSKA NALOGA

DIPLOMSKA NALOGA

MAŠA IPAVIC

MAŠA IPAVIC

KOPER, 2011

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Diplomska naloga

JEZIKOVNA POLITIKA IN JEZIKOVNA PRAKSA
V EU

Maša Ipavic

Koper, 2011

Mentor: doc. dr. Igor Rižnar

POVZETEK

Evropska unija vodi skupno jezikovno politiko ter izvaja skupno jezikovno prakso za vse države članice. To se zaradi demokratične urejenosti Evropske unije, ki stremi k čim večji enakopravnosti vseh držav članic, kaže kot velik zalogaj. Analiza jezikovne politike in jezikovne prakse v Evropski uniji ter analiza dejanskega stanja na področju rabe tujih jezikov kažeta na neskladje med težnjo jezikovne politike k čim enakopravnejši rabi vseh uradnih jezikov Evropske unije ter med dejanskim stanjem vse pogostejše rabe angleščine. Tudi za to neskladje pa obstajata rešitvi, ki se skrivata v uporabi zamisli raznojezičnosti ali pa priznanju angleščine kot lingve franke.

Ključne besede: večjezičnost, jezikovna raznolikost, raznojezičnost, lingua franca, ustreznost jezikovne politike in prakse

SUMMARY

European Union has conducted a common language policy and is implementing a common linguistic practice to all member states. Because of its democratic regulation that seeks to maximize equality of all member states, this is not an easy task. The analysis shows a discrepancy between the tendency of language policy to make a balanced use of all official languages of the European Union and the reality of increasing use of English. There are workarounds for this problem that are hidden in the use of plurilingualism or in recognition of English as a lingua franca.

Keywords: multilingualism, linguistic diversity, plurilingualism, lingua franca, the adequacy of language policy and practice

UDK: 81'272(043.2)

Zahvaljujem se svojim staršem, da so me pri šolanju vedno podpirali in mi pravzaprav omogočili vse dosedanje dosežke. Zahvala gre tudi mentorju ter vsem ostalim, ki so mi na kakršenkoli način pomagali pri pisanju diplomske naloge.

VSEBINA

1	Uvod.....	1
1.1	Opredelitev problema in teoretičnih izhodišč.....	1
1.2	Namen in cilji diplomskega dela	2
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev	3
1.4	Predpostavke in omejitve diplomskega naloge	3
2	Temelji jezikovne politike EU	5
2.1	Pogodba o EU	5
2.2	Pogodba o delovanju EU	5
2.3	Listina EU o temeljnih pravicah	6
3	Politika večjezičnosti	7
3.1	Spodbujanje učenja jezikov in razširjanje jezikovne raznolikosti.....	8
3.1.1	Vseživljenjsko jezikovno izobraževanje	8
3.1.2	Učinkovitejše poučevanje jezikov.....	10
3.1.3	Razpon jezikov	10
3.2	Spodbujanje zdravega večjezičnega gospodarstva	11
3.3	Omogočanje dostopa do zakonodaje EU, postopkov in informacij v maternem jeziku posameznega državljana	12
4	Jezikovna praksa v EU	13
4.1	Evropski dan in evropsko leto jezikov	13
4.2	Program Vseživljenjsko učenje	13
4.3	Evropski center za moderne jezike	15
4.4	Europass.....	16
5	Statistični podatki o izvajanju politike večjezičnosti	18
5.1.1	Statistični podatki o številu obvladanih tujih jezikov na osebo	18
5.1.2	Statistični podatki, povezani z razponom jezikov	19
5.1.3	Raven znanja najbolje obvladane tujega jezika glede na doseženo stopnjo izobrazbe (po ISCED 1997)	20
5.1.4	Zgodnje učenje tujih jezikov	21
6	Raziskava poznavanja, izvedbe in ustreznosti politike večjezičnosti	23
6.1	Opis raziskovalnega problema.....	23
6.2	Namen in cilj raziskave	23
6.3	Metodologija raziskovanja	23
6.4	Analiza rezultatov	24
6.4.1	Struktura vprašanih	24
6.4.2	Presojanje splošnega poznavanja jezikovne politike in jezikovne prakse	25
6.4.3	Presojanje izvedbe jezikovne politike in jezikovne prakse v EU.....	28
6.4.4	Presojanje ustreznosti jezikovne politike in jezikovne prakse v EU.....	29
7	Problemi dozrajše jezikovne politike in prakse v EU	32
7.1	Splošno poznavanje jezikovne politike in jezikovne prakse v EU je nizko	32

7.2	Neskladje med jezikovno politiko in jezikovno prakso v EU ter dejanskim stanjem na tem področju.....	32
8	Prihodnost jezikovne politike in jezikovne prakse v EU	35
8.1	Raznojezičnost.....	35
8.2	Lingva franka.....	36
9	Sklep	38
	Literatura	41
	Viri.....	41
	Priloge.....	43

SLIKE

Slika 1: Poročilo dejavnosti programa VŽU	14
Slika 2: Razvoj izmenjave posameznikov med državami EU.....	15
Slika 3: Razpon jezikov.....	20
Slika 4: Stopnja znanja prvega tujega jezika v EU	21
Slika 5: Spol	24
Slika 6: Starost	25
Slika 7: Dokončana stopnja izobrazbe	25
Slika 8: Pravilni odgovori na prvi sklop vprašanj	27
Slika 9: Primerjava pravilnih odgovorov glede na področje.....	27
Slika 10: Št. jezikov, ki jih obvladajo vprašani z doseženo največ 5. stopnjo izobrazbe	28
Slika 11: Odgovori na vprašanja o poučevanju tujih jezikov.....	29
Slika 12: Jezikovna raznolikost kot prednost ali kot ovira.....	30
Slika 13: Najprimernejši jezik za sporazumevanje	30

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Znanje jezikov glede na spol v EU.....	19
Preglednica 2: Znanje jezikov glede na spol v Sloveniji	19
Preglednica 3: Podatki o zgodnjem učenju tujih jezikov	21

1 UVOD

1.1 Opredelitev problema in teoretičnih izhodišč

V diplomski nalogi predstavljam jezikovno politiko in jezikovno prakso v EU. Predstavljam vsebino jezikovne politike EU, njeno izvajanje (torej jezikovno prakso v EU) ter predvsem njeno ustreznost. Zaradi jezikovne raznolikosti, ki je nastala s povezovanjem držav v EU, sta skupna jezikovna politika in jezikovna praksa že sami po sebi problema, vredna preučevanja.

Zametki jezikovne politike EU segajo v leto 1995. Od leta 1995 do 2008 so sledili večji ali manjši navidezni popravki jezikovne politike. V skladu s tem je nastalo več pomembnih dokumentov, tiste, ki so po mojem mnenju najpomembnejši, pa v diplomski nalogi predstavljam podrobneje.

Gre za naslednje dokumente:

- White Paper on Education and Training iz leta 1995 (Evropska komisija 1995),
- Promoting Language learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004–2006 (Evropska komisija 2003),
- Nova okvirna strategija za večjezičnost (Evropska komisija 2005) ter
- Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza (Evropska komisija 2008).

Da gre res zgolj za navidezne popravke, sklepam na podlagi dejstva, da osrednji cilj ostaja enak: spodbujanje večjezičnosti na vseh ravneh. Skladno s tem lahko jezikovno politiko EU označim za politiko večjezičnosti, kar je, skupaj z osnovnimi cilji politike večjezičnosti, navedeno tudi v pomembnem dokumentu jezikovne politike EU, in sicer v Novi okvirni strategiji za večjezičnost iz leta 2005:

Politika večjezičnosti Komisije ima tri cilje: spodbuditi učenje jezika in razširjati jezikovno raznolikost v družbi, spodbujati zdravo večjezično gospodarstvo in omogočiti državljanom dostop do zakonodaje EU, postopkov in informacij v njihovih jezikih. (Evropska komisija 2005, 3)

EU tri v Novi okvirni strategiji za večjezičnost omenjene temeljne cilje podpira z izvajanjem mnogih mednarodnih projektov, programov in dogodkov, ki so osnova jezikovne prakse EU.

V diplomski naloge opisujem naslednje po mojem mnenju najpomembnejše elemente jezikovne prakse EU:

- evropski dan jezikov (26. september),
- evropsko leto jezikov (2001),
- program Vseživljenjsko učenje,
- Evropski center za moderne jezike ter
- evropski jezikovni listovnik in Europass jezikovna izkaznica.

Na podlagi statističnih podatkov ter na podlagi lastne raziskave presojam tako ustreznost politike večjezičnosti kot tudi uspešnost izvajanja te politike, torej jezikovno prakso EU. Ravno v ustreznosti jezikovne politike in jezikovne prakse EU se skriva problematika tega področja. Že iz prej opisanega namreč izhaja, da se temeljni koncepti jezikovne politike skozi čas niso bistveno spreminjali, vprašanje pa je, ali je vsebina jezikovne politike sploh ustrezna. Statistični podatki, pridobljeni pri uradu za statistiko EU, kažejo, da EU ciljev jezikovne politike oz. t. i. politike večjezičnosti v veliki meri ni dosegel. Mnogi statistični podatki namreč kažejo na vse večjo rabo angleščine ter ne v prid enakovredni rabi vseh uradnih jezikov EU.

Na podlagi nedoseganja ciljev jezikovne politike EU me v nadaljevanju diplomske naloge zanima prihodnost jezikovne politike in prakse EU. V skladu s tem osvetljujem raznojezičnost kot novo zamisel jezikovne politike. Za raznojezičnost se je v dokumentu Skupni evropski jezikovni okvir zavzel Svet Evrope (2011, 9) z naslednjimi besedami:

Politika jezikovnega izobraževanja Sveta Evrope torej temelji na ključnem konceptu raznojezičnosti posameznika (ang. plurilingualism), ki jo je treba ločevati od večjezičnosti (ang. multilingualism), saj raznojezičnost ni le vsota čim bolj popolne jezikovne zmožnosti v posameznih tujih jezikih, ampak je celovit posameznikov jezikovni repertoar, sestavljen tudi iz najmanjših jezikovnih drobcov posameznih jezikov.

Poleg raznojezičnosti pa predstavljam po mojem mnenju še ustrežnejšo različico rešitve problematike jezikovne politike in prakse v EU. Gre za rabo angleščine kot lingve franke EU, kar pa je delno v nasprotju z demokratično ureditvijo EU, katere temelj je prav kulturna in s tem jezikovna raznolikost EU. Kljub temu da torej taka ureditev najbrž nikoli ne bo uradno potrjena jezikovna politika EU, pa se že zdaj kaže kot neuradna jezikovna praksa EU, kar je razvidno tudi iz statističnih podatkov, ki jih navajam v diplomski nalogi.

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

Z diplomsko nalogo Jezikovna politika in jezikovna praksa v EU želim analizirati dozdajšnje jezikovno politiko EU, jezikovno prakso v EU in dejansko stanje na jezikovnem področju v EU. Predvsem me zanima primerjava teh treh področij, torej stremim za odgovorom na vprašanje, ali sta jezikovna politika in praksa skladni z dejanskim stanjem.

Cilji diplomskega dela so:

- analiza dozdajšnje jezikovne politike in jezikovne prakse v EU;
- analiza dejanskega stanja na jezikovnem področju v EU;
- primerjava dozdajšnje jezikovne politike in jezikovne prakse v EU z dejanskim stanjem na jezikovnem področju v EU ter
- analiza alternativ dozdajšnji jezikovni politiki in praksi v EU.

Na podlagi opisanih ciljev, do zdaj preučenega gradiva, raziskav in lastnega sklepanja lahko izoblikujem naslednje trditve:

- razvoj dozdajšnje jezikovne politike in jezikovne prakse v EU je v krču;
- cilji, zastavljeni v okviru jezikovne politike EU, do zdaj niso bili izpolnjeni;
- dejansko stanje na jezikovnem področju v EU kaže na vse večjo rabo angleščine v primerjavi z drugimi uradnimi jeziki EU;
- jezikovna politika in jezikovna praksa v EU nista v skladu z dejanskim stanjem na jezikovnem področju v EU;
- obstajajo alternative dozdajšnji jezikovni politiki in praksi v EU.

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev

Pri pisanju teoretičnega dela diplomske naloge uporabljam deskriptivno ter komparativno metodo, saj na določenih mestih zgolj opisujem dejstva, nekatera pa med seboj tudi primerjam ter izpostavljam podobnosti in razlike med njimi.

V empiričnem delu naloge analiziram tako sekundarni kot tudi primarni vir podatkov. Vir sekundarnih podatkov je statistični urad EU, vir primarnih podatkov pa anketiranje, izvedeno s spletnim vprašalnikom. Večina vprašanj anketnega vprašalnika je zaprtega tipa. Vzorec anketirancev je priročni. Glede na to, da gre za vprašanja zaprtega tipa, so bili podatki obdelani s kvantitativno računalniško obdelavo. Podatki so prikazani z grafi in s tabelami.

1.4 Predpostavke in omejitve diplomskega naloge

Predpostavljam, da jezikovna politika in jezikovna praksa v EU spodbujata enakovredno rabo vseh evropskih jezikov, medtem ko dejansko stanje kaže na vedno bolj razširjeno rabo zgolj enega evropskega jezika (angleščine), torej jezikovna politika in jezikovna praksa v EU nista v skladu z dejanskim stanjem na jezikovnem področju v EU.

Pri preučevanju jezikovne politike in jezikovne prakse v EU predvidevam naslednje omejitve:

- glede na to, da v empiričnem delu diplomske naloge analiziram primarne podatke, pridobljene s spletnim anketnim vprašalnikom, je raziskava omejena na uporabnike interneta, pri katerih gre po mojih predvidevanjih za mlajše posameznike;
- večina vprašanih je posameznikov, ki po mojem mnenju najaktivneje rabijo katerega izmed tujih jezikov, torej posameznikov med petnajstim in sedemdesetim letom starosti;
- vprašani so posamezniki, ki so državljani Republike Slovenije in s tem predstavniki prebivalcev EU;
- razmeroma malo dostopnih virov in literature;

- omejujem se zgolj na skupno jezikovno politiko in jezikovno prakso v EU, in ne na jezikovno politiko in prakso posameznih držav članic EU, ter skladno s tem tudi ne na jezikovno politiko in jezikovno prakso v Sloveniji.

2 TEMELJI JEZIKOVNE POLITIKE EU

Za presojanje ustreznosti jezikovne politike EU je nujno razumevanje, kaj sploh jezikovna politika EU je. Za ustrezno poznavanje jezikovne politike EU pa začenjam pri temeljni ureditvi EU.

Temeljno pravno podlago jezikovne politike EU sestavljajo osnovne pogodbe EU. Med te spadata Pogodba o EU in Pogodba o delovanju EU. Da gre resnično za temeljne pogodbe, je razvidno iz besedila teh pogodb. Tako je na primer v Pogodbi o delovanju EU v prvem členu navedeno: »Ta pogodba in Pogodba o EU sta temeljni Pogodbi Unije. Za ti pogodbi, ki imata enako pravno veljavnost, se uporablja poimenovanje 'Pogodbi'« (Ur. l. EU C 83/01, 50).

Pravna podlaga je na vseh področjih delovanja EU pomembna predvsem zaradi dejstva, navedenega v drugem členu Pogodbe o EU: »Unija temelji na vrednotah [...] pravne države [...]« (Ur. l. EU C 83/01, 17). Torej celotno delovanje EU temelji na pravnih dokumentih. Iz tega razloga so omenjene pogodbe pomembne tudi na področju jezikovne politike.

Pogodbama se med pomembne pravne dokumente EU pridružuje še Listina EU o temeljnih pravicah.

V nadaljevanju v posameznih točkah predstavljam pomembnejše člene Pogodb ter člene Listine EU o temeljnih pravicah, ki se nanašajo na jezikovno politiko EU.

2.1 Pogodba o EU

Pomemben za jezikovno politiko je v Pogodbi o EU predvsem tretji člen, natančneje del njegove tretje točke, kjer je navedeno, da EU med drugim: »Spoštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost ter skrbi za varovanje in razvoj evropske kulturne dediščine« (Ur. l. EU C 83/01, 17).

2.2 Pogodba o delovanju EU

Jezikovno raznolikost EU podpira tudi v 165. členu Pogodbe o delovanju EU:

Unija prispeva k razvoju kakovostnega izobraževanja s spodbujanjem sodelovanja med državami članicami ter po potrebi s podpiranjem in dopolnjevanjem njihovih dejavnosti, pri čemer v celoti upošteva odgovornost držav članic za vsebino poučevanja in organizacijo izobraževalnih sistemov, pa tudi njihovo kulturno in jezikovno raznolikost. (Ur. l. EU C 83/01, 120)

V istem členu pa Pogodba o delovanju EU opozarja na še en pomemben cilj jezikovne politike EU, tj. razširjanje jezikov. Med ciljne dejavnosti EU namreč uvršča tudi: »Razvijanje evropske razsežnosti v izobraževanju, zlasti s poučevanjem in z razširjanjem jezikov držav članic« (Ur. l. EU C 83/01, 120).

Pogodba o delovanju EU dokazuje, da EU dejansko podpira jezikovno raznolikost tudi z dovoljenjem, da sme kateri koli državljani države članice EU pisati kateri koli izmed institucij EU, med katerimi so Evropska centralna banka, Evropski parlament, Evropska komisija, Sodišče EU, Računsko sodišče, Evropski svet ter Svet, v katerem izmed triindvajsetih uradnih jezikov, tj. angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskiem, francoskem, grškem, irskem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, švedskem in španskem (Ur. l. EU C 83/01, 22–58).

2.3 Listina EU o temeljnih pravicah

Pomembna za državljane EU je tudi Listina EU o temeljnih pravicah, saj ureja posameznikove pravice in svoboščine ter načela delovanja EU. Listina v 20. in 21. členu prepoveduje diskriminacijo na podlagi jezika ter navaja, da EU spoštuje jezikovno raznolikost (Ur. l. EU C 83/02, 396).

Iz navedenega predpostavljam, da že na osnovi temeljne ureditve EU podpira predvsem ohranjanje jezikovne raznolikosti in širitev rabe uradnih jezikov EU.

3 POLITIKA VEČJEZIČNOSTI

Pri snovanju osnovnih načel jezikovne politike EU so glavne institucije EU sprejele številne pomembne dokumente. Najpomembnejši, ki med drugim navajajo tudi konkretne cilje, in ne le področij delovanja, na katera bi se morale osrediniti države članice, so:

- White Paper on Education and Training iz leta 1995 (v nadaljevanju Bela knjiga EU),
- Promoting Language learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004 – 2006 (v nadaljevanju Akcijski načrt 2004–2006),
- Nova okvirna strategija za večjezičnost,
- Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza.

Imena dokumentov veliko povedo o glavnih prizadevanjih jezikovne politike EU. V oči mi pade beseda večjezičnost, spodbujanje večjezičnosti pa je že v enem izmed prvih pomembnejših dokumentov jezikovne politike EU, tj. Beli knjigi EU, izraženo z naslednjimi besedami: »Glavne smernice delovanja na evropski ravni predvidene za leto 1996 vsebujejo cilje za [...] razvoj spretnosti v treh evropskih jezikih [...]« (Evropska komisija 1995, 1). Na tem mestu lahko kot rdečo nit spodbujanja večjezičnosti označim željo EU, da bi vsak državljan države članice poleg maternega jezika obvladal še vsaj dva tuja jezika.

Tudi naslednji pomembnejši dokument, Akcijski načrt 2004–2006, razčlenjuje in poziva k izpolnjevanju ciljev, povezanih s spodbujanjem učenja jezikov in s spodbujanjem večjezičnosti. Navaja tri glavne teme, na katere naj bi se države članice osredinile pri izoblikovanju svoje jezikovne politike oziroma pri izpolnjevanju jezikovne politike EU. Prva izmed treh je vseživljenjsko jezikovno učenje. Izboljšanje poučevanja jezikov je druga izmed tem, na katere se osredinja omenjeni dokument. Kot zadnje pa je v dokumentu zapisano, da bi države članice morale oblikovati jezikovno prijazno okolje. Ta tri področja so v Akcijskem načrtu 2004–2006 urejena z izrecno določenimi cilji jezikovne politike (Evropska komisija 2003, 6, 7).

Nova okvirna strategija za večjezičnost pa cilje Akcijskega načrta 2004–2006 poveže v eno izmed področij delovanja, temu pa doda še dve. V Novi okvirni strategiji za večjezičnost je namreč navedeno: »Politika večjezičnosti Komisije ima tri cilje: spodbuditi učenje jezika in razširjati jezikovno raznolikost v družbi, spodbujati zdravo večjezično gospodarstvo in omogočiti državljanom dostop do zakonodaje EU, postopkov in informacij v njihovih jezikih« (Evropska komisija 2005, 3). Pri tem mi kot pozornemu bralcu ne uide dejstvo, da Nova okvirna strategija za večjezičnost v tej povedi jezikovno politiko EU označi za politiko večjezičnosti, kar tudi je.

Za opisovanje stališč jezikovne politike EU za osnovo postavljam ravno Novo okvirno strategijo za večjezičnost, navedene tri osnovne cilje pa označujem za temeljne cilje celotne jezikovne politike in tudi jezikovne prakse v EU. Te cilje analiziram v nadaljevanju tretjega poglavja diplomske naloge. Kljub temu da govorim o ciljih jezikovne politike, bi lahko rekla

tudi, da gre le za en osnovni cilj ter druge, ki so s tem ciljem povezani. Iz vseh dokumentov namreč izhaja, da je temeljni cilj jezikovne politike EU ravno spodbujanje večjezičnosti.

3.1 Spodbujanje učenja jezikov in razširjanje jezikovne raznolikosti

3.1.1 Vseživljenjsko jezikovno izobraževanje

V Beli knjigi EU je grobo opisano, kako naj bi cilj, da bi vsak državljani države članice poleg maternega obvladal še dva tuja jezik, v državah članicah dosegli. Predlaga, da bi se prvi tuji jezik začeli učiti že predšolski otroci ter učenje tega jezika nadaljevali tudi na začetku osnovne šole. Drugi tuji jezik bi po predlogu tega dokumenta države članice uvedle v srednjih šolah, poleg tega pa bi v srednjih šolah nekatere nejezikovne predmete poučevali v prvem tujem jeziku (Evropska komisija 1995, 47, 48).

Še podrobneje to področje ureja Akcijski načrt 2004–2006. Ta označi učenje jezika kot vseživljenjsko aktivnost (Evropska komisija 2003, 7).

Primerjava Akcijskega načrta 2004–2006 z Belo knjigo EU kaže, da ta prav tako predlaga, naj se prvi tuj jezik začnejo učiti že predšolski otroci in učenje nadaljujejo v osnovni šoli. Pri tem pa opozarja še na dejstvo, da morajo biti učitelji tujih jezikov posebej usposobljeni za poučevanje zelo majhnih otrok ter da morajo biti skupine otrok dovolj majhne, da je poučevanju tujega jezika še učinkovito. Učenje prvega tujega jezika pa naj bi bilo na tej stopnji usmerjeno predvsem v to, da bi otroci začeli spoznavati druge jezike in kulture ter s tem razvili spoštovanje do drugih kultur in tudi do svoje (Evropska komisija 2003, 7).

Učenje prvega tujega jezika naj bi po Akcijskem načrtu 2004–2006 učenci nadaljevali tudi v srednji šoli ter temu priključili še učenje drugega tujega jezika. Akcijski načrt 2004–2006 v povezavi z obema tujima jezikoma navaja, da naj bi se v teh dveh jezikih učenci srednjih šol izpopolnili na področjih branja, poslušanja, pisanja in govorjenja. Poleg domačih učiteljev tujih jezikov naj bi srednje šole povabile k sodelovanju tudi asistente ter goste učitelje iz tujine, izmenjave pa naj bi potekale tudi med učenci (Evropska komisija 2003, 8).

Akcijski načrt 2004–2006 opredeljuje še, kakšen odnos naj bi do učenja jezikov imele visokošolske ustanove. Te naj bi prav tako spodbujale učenje jezikov in jezikovno raznolikost, izogibale naj bi se rabi angleščine pri poučevanju in predmete raje poučevale v nacionalnem ali regionalnem jeziku. Poleg tega naj bi vsak študent študiral v tujini vsaj en semester (Evropska komisija 2003, 8).

Poleg na učenje jezikov v osnovnih in srednjih šolah ter visokošolskih ustanovah se Akcijski načrt 2004–2006 osredinja tudi na učenje jezikov drugih skupin, ki so pogosto zanemarjene. Gre predvsem za odrasle in za učence s posebnimi potrebami. Odraslim naj bi bilo v skladu z

Akcijskim načrtom 2004–2006 omogočeno nadaljevanje učenja tujih jezikov. K učenju naj bi jih med drugim spodbujali tudi glasba, filmi in literatura v tujem jeziku, počitnice v tujini ... Glede učencev s posebnimi potrebami pa Akcijski načrt 2004–2006 opozarja, da je treba razviti nove metode in pristope poučevanja tujih jezikov za te skupine, saj je zanje učenje tujih jezikov oteženo (Evropska komisija 2003, 9).

V letu 2005 so bili navedeni cilji povezani z vseživljenjskim jezikovnim izobraževanjem, na katere sta torej opozorila že Bela knjiga EU in Akcijski načrt 2004–2006, ponovno zapisani v Novi okvirni strategiji za večjezičnost. Naj za primerjavo v nadaljevanju ponovim kratek opis področij, ki jih Nova okvirna strategija za večjezičnost zastavlja oz. preučuje in na katera je opozoril že Akcijski načrt 2004–2006, na nekatera pa tudi že Bela knjiga EU.

Prvi cilj je, da naj bi vsak državljan poleg maternega jezika obvladal še dva tuja jezika. Kot drugi pomembnejši cilj Nova okvirna strategija za večjezičnost spodbuja zgodnje učenje jezikov, pri čemer govorimo o predšolskih otrocih in tistih, ki obiskujejo osnovno šolo. Na tem področju Nova okvirna strategija za večjezičnost ponovno opozori, da je zgodnje učenje jezikov koristno le, kadar so učitelji posebej usposobljeni za poučevanje jezikov majhnih otrok in kadar je skupina otrok maloštevilna. Temu cilju sledi naslednji, tj. da poučevanje predmetov v visokošolskih ustanovah ne bi potekalo v angleškem jeziku. Zadnji izmed pomembnejših ciljev pa je, da naj bi se nekateri nejezikovni predmeti v srednjih šolah poučevali v tujem jeziku, da bi učenci poglobili znanje tega jezika (Evropska komisija 2005, 3–6).

Zanimivo je, da sta v Novi okvirni strategiji za večjezičnost, v nasprotju z imenom dokumenta, na področju vseživljenjskega jezikovnega izobraževanja na novo opredeljeni le dve področji, ki ju predstavljam v nadaljevanju.

Prvo na novo opredeljeni cilj opisan v Novi okvirni strategiji za večjezičnost je, da naj bi države članice EU opredelile svoje nacionalne načrte, ki bi vsebovali ukrepe za spodbujanje večjezičnosti, z njimi pa bi določili cilje za poučevanje jezikov v različnih fazah izobraževanja in se osredinili na ozaveščanje državljanov o pomenu jezikovne raznolikosti. Drugi na novo opredeljeni cilje pa je, da naj bi univerze, ki tega še niso storile, uvedle katedre za večjezičnost in medkulturnost v evropski družbi, te pa bi se povezale v mreže (Evropska komisija 2005, 5, 6).

Tudi najnovejši med dokumenti, gre za dokument Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza iz leta 2008, ne ponuja ničesar novega na področju vseživljenjskega učenja jezikov. To dejstvo je navedeno tudi v dokumentu, saj ta med drugim pravi:

Dve predhodni sporočili Komisije določata strateške cilje in prednostne naloge za učinkovito poučevanje širokega spektra jezikov od zgodnjih let. Ti cilji in prednostne naloge so še zmeraj veljavni in jih je treba še naprej uresničevati. (Evropska komisija 2008, 9)

Večjih premikov na opisanih področjih skozi čas od leta 1995, ko je nastal prvi pomembnejši dokument, povezan z jezikovno politiko, torej ni bilo, saj se isti cilji zgolj ponavljajo v zgodnejših dokumentih. Tako bi lahko bilo iz več razlogov. Menim, da je eden izmed razlogov nezainteresiranost državljanov za dotično področje. Naslednja izmed razlogov bi lahko bila premalo usposobljenega kadra ter pomanjkanje denarnih sredstev za uresničitev teh ciljev. Najpomembnejši izmed razlogov pa je v tem, da je to področje tako ozko opredeljeno že v temeljni ureditvi EU, da prostora za spremembe ni, torej jezikovna politika preprosto mora temeljiti na ohranjanju jezikovne raznolikosti.

3.1.2 Učinkovitejše poučevanje jezikov

Seveda pa ni pomembno le, da se vse starostne skupine in s tem pravzaprav vsi državljani držav članic EU učijo tujih jezikov. Morda še pomembneje je, kako se jeziki poučujejo oz. kako naj države članice spodbujajo učenje tujih jezikov ter kakšne učne razmere naj učencem omogočijo, da bi bilo učenje tujih jezikov čim učinkovitejše.

Enako kot cilji, povezani z vseživljenjskim izobraževanjem, se tudi cilji, povezani z učinkovitejšim poučevanjem jezikov, pojavljajo v praktično vseh štirih že omenjenih pomembnejših dokumentih za jezikovno politiko EU.

Pomembnejši izmed ciljev na tem področju so prvič podrobneje opredeljeni v Akcijskem načrtu 2004–2006. Šole in druge izobraževalne ustanove naj bi pri poučevanju uporabljale celovit pristop, ki bi povezoval učenje maternega jezika in tujih jezikov. Tak pristop bi namreč učencem omogočal spoznavanje podobnosti med različnimi jeziki. Učitelji tujih jezikov naj bi poleg obvladovanja tujega jezika, ki ga poučujejo, poznali in razumeli tudi kulturo, povezano s tem jezikom. V skladu s tem je tudi zaželeno, da bi učitelj tujega jezika preživel določeno obdobje v državi, kjer je tuji jezik, ki ga učitelj poučuje, materni jezik državljanov. Učiteljem tujih jezikov bi moralo biti omogočeno tudi nadgrajevanje znanja. Glede na to, da je bil v zadnjem obdobju opažen primanjkljaj učiteljev tujih jezikov, Akcijski načrt 2004–2006 poziva države članice, naj najdejo rešitev za to težavo. Del težave naj bi države članice odpravile z izmenjavo učiteljev med članicami. Učitelji drugih, nejezikovnih, predmetov naj bi bili usposobljeni za poučevanje svojega predmeta v tujem jeziku. Izoblikoval naj bi se enoten način ocenjevanja znanja tujih jezikov, ki bi omogočil realno sliko poznavanja tujih jezikov v državah članicah (Evropska komisija 2003, 9–11).

3.1.3 Razpon jezikov

Zelo pogost pojav, povezan z vseživljenjskim učenjem jezikov, je tudi, da se učenci v šolah in drugih izobraževalnih ustanovah učijo zgolj angleščine ali pa katerega izmed drugih najpogosteje rabljenih jezikov. To pa pravzaprav ne prispeva k spodbujanju večjezičnosti, saj se s tem spodbuja le učenje določenih jezikov, pri čemer se manj rabljeni jeziki zanemarjajo.

Tako na primer Akcijski načrt 2004–2006 opozarja, da morajo države članice vsem skupinam učencev nuditi čim večji razpon jezikov in naj se ne bi osredinili le na poučevanje najpogosteje rabljenih jezikov (Evropska komisija 2003, 9).

Podobno ta problem izpostavlja tudi Nova okvirna strategija za večjezičnost: »Poleg tega se z izrazom 'učenje tujih jezikov' vse pogosteje misli preprosto na 'učenje angleščine'. Komisija je že opozorila, da angleščina ni dovolj« (Evropska komisija 2003, 4).

Tudi tri leta po Novi okvirni strategiji za večjezičnost se stanje v državah članicah ni spremenilo, saj je v letu 2008 na isti problem opozoril dokument Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza. V njem je namreč navedeno, da je treba povečati število poučevanih jezikov (Evropska komisija 2008, 10).

Vprašanje, ki bi ga želela na tem mestu izpostaviti, je, zakaj zgolj angleščina ni dovolj in zakaj naj bi države članice v razpon jezikov, ki jih poučujejo v šolah in drugih izobraževalnih ustanovah, vključile tudi manj rabljene tuje jezike. Res je, da poučevanje zgolj angleščine in tako široka raba tega jezika lahko privedeta do zanemarjanja drugih jezikov in s tem jezikovne raznolikosti, ki je tako zelo varovana s temeljnimi pogodbami EU, kar je predvsem posledica demokratične ureditve EU, katere osnova je enakopravnost vseh članic, ki bi bila s spodbujanjem rabe enega jezika na račun drugega morda ogrožena. Po drugi strani pa učenje angleščine kot jezika, poznanega v številnih državah sveta, prispeva k temu, da posameznik izkorišča ugodnosti globalizacije. Če že obstaja možnost, da se posameznik sporazumeva z drugim, ki mu je sicer geografsko zelo oddaljen, se zdi nesmiselno, da bi ta možnost ostala neizkoriščena. Dejstvo je, da se vsak človek na svetu ne more naučiti vsakega jezika, in za to niti ni potrebe. Da bi lahko posamezniki komunicirali med seboj ne glede na to, od kod so, bi torej potrebovali nek univerzalni jezik. Angleščina kot jezik, ki se uporablja v največ državah sveta, je po mojem mnenju kot nalašč za to. Če opredelim jezik kot zgolj sredstvo za sporazumevanje, kar prednostno tudi je, bi bilo bolje kot spodbujati jezikovno raznolikost spodbujati učenje univerzalnega jezika. Jezikovna raznolikost kot osnova za kulturno raznolikost torej nima praktičnega pomena, ima pa moralni pomen, saj vsaj navidezno ohranja stabilnost enakopravne ureditve v EU.

Kljub temu kritičnemu pogledu na del jezikovne politike EU pa je dejstvo, da je ravno spodbujanje jezikovne raznolikosti in s tem učenje manj pogosto rabljenih tujih jezikov eden izmed temeljnih ciljev jezikovne politike.

3.2 Spodbujanje zdravega večjezičnega gospodarstva

Tako Nova okvirna strategija za večjezičnost kot tudi dokument Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza kot glavni razlog za spodbujanje večjezičnosti v gospodarstvu navajata, da lahko znanje tujih jezikov prispeva h konkurenčnosti gospodarstva. Za učinkovit

trg je namreč potrebna mobilna delovna sila, na tako jezikovno raznolikem trgu pa je ravno znanje tujih jezikov predpogoj za mobilnost. Z znanjem tujih jezikov se namreč posamezniku odprejo možnosti za zaposlitev v tuji državi (Evropska komisija 2005, 8; Evropska komisija 2008, 7, 8).

Poleg povečanja zaposljivosti v tuji državi se posamezniku z znanjem tujih jezikov poveča tudi možnost zaposlitve v poklicih, povezanih z jeziki. Med temi so predvsem področja, kot so prevajanje, tolmačenje in poučevanje jezikov, poleg teh pa še urejanje, lektoriranje, pisanje povzetkov, terminologija, jezikovna tehnologija, jezikovno usposabljanje, izdajanje spričeval o znanju jezika in preizkus znanja jezika ter raziskave (Evropska komisija 2005, 9–10).

Tudi spodbujanje rabe univerzalnega jezika bi povečalo mobilnost posameznikov. Seveda pa to na drugi strani ne bi pomenilo ničesar dobrega za panoge, povezane z jeziki, ki bi tako ostale brez dela, institucije EU pa brez levjega dela stroškov, povezanih s prevajanjem.

3.3 Omogočanje dostopa do zakonodaje EU, postopkov in informacij v maternem jeziku posameznega državljana

Za države članice EU in s tem njihove državljane je pomembna zakonodaja, ki jo sprejema EU. Zato morajo imeti do vseh dokumentov dostop vsi državljani in jim morajo biti tudi razumljivi. To je navedeno tudi v Novi okvirni strategiji za večjezičnost (Evropska komisija 2005, 11).

Da bi bilo tako, si je Evropska komisija (2005, 12) kot cilj zastavila naslednje: »Komisija bo dodatno okrepila svoje spletne informacije v uradnih jezikih in izboljšala večjezičnost na svojih številnih spletnih straneh.«

Pri tem je zanimivo dejstvo, da na primer eden izmed temeljnih dokumentov jezikovne politike EU, gre za Akcijski načrt 2004–2006, ni na voljo v slovenskem jeziku, prav tako v slovenskem jeziku ni na voljo Bela knjiga EU in najbrž še mnogo drugih dokumentov.

Naj tudi na področju omogočanja dostopa do zakonodaje EU, postopkov in informacij v maternem jeziku posameznega državljana, izrazim lastno mnenje, ki je, da bi tudi problemi, povezani z omogočanjem dostopa do zakonodaje EU, postopkov in informacij v vseh uradnih jezikih EU s spodbujanjem rabe univerzalnega jezika, praktično izginili, s tem pa seveda tudi stroški prevajanja v vse uradne jezike.

4 JEZIKOVNA PRAKSA V EU

Jezikovna politika, ki so jo določile pomembnejše institucije EU, si prizadeva za vzpostavitev različnih dejavnosti in projektov, ki bi jezikovno politiko udeležili. Ti projekti in dejavnosti sestavljajo jezikovno prakso EU. Ravno jezikovna praksa EU prikaže dejansko izvedbo jezikovne politike, kot si jo je zastavil EU.

V naslednjih poglavjih opisujem najpomembnejša dejstva, ki se nanašajo na jezikovno prakso EU.

4.1 Evropski dan in evropsko leto jezikov

Za razširjanje osveščenosti o jezikovni politiki EU ter za razširjanje osveščenosti o evropskih jezikih oziroma jezikovni raznolikosti Evrope je EU leto 2001 razglasil za leto jezikov ter 26. september za evropski dan jezikov. V okviru evropskega dneva jezikov države članice vsako leto na lastno pobudo organizirajo dogodke povezane z jezikovno raznolikostjo, znanjem tujih jezikov in podobno. Organizacija evropskega leta jezikov pa je potekala pod vodstvom Evropske komisije. Pri projektu je sodelovalo 45 držav, ki so med svojimi državljani želele razširiti temeljno sporočilo projekta, katerega bistvo je bilo, da Evropa je in vedno bo večjezična, da učenje jezikov prinaša mnoge prednosti in da je učenja jezikov sposoben vsak posameznik. Poleg osnovnega opisa evropskega leta jezikov pa uradna stran Evropske komisije ponuja tudi nekatere številke za projektom evropskega leta jezikov. V skladu s tem naj navedem podatek, da je Evropska komisija za omenjeni projekt porabila skoraj enajst milijonov evrov (Evropska komisija b. l. a).

4.2 Program Vseživljenjsko učenje

Namen, bistvo in ureditev programa vseživljenjskega učenja sta Evropski parlament in Svet Evrope potrdila novembra 2006 s sprejetjem Sklepa o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja. Pri programu Vseživljenjsko učenje gre za svojevrstno nadaljevanje programov Socrates in Leonardo da Vinci, saj je nastal na njuni podlagi (Ur. l. EU L 327, 1).

Program Vseživljenjsko učenje je opredeljen v Sklepu o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja:

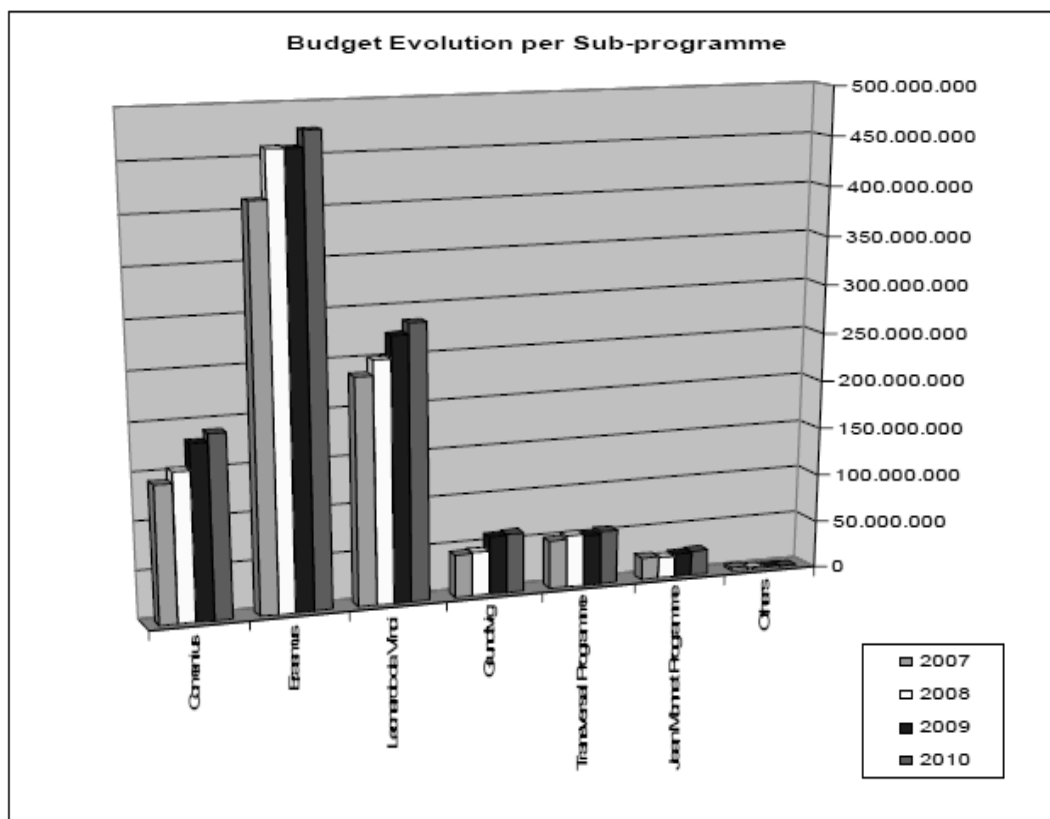
Poglavitni cilj programa vseživljenjsko učenje je z vseživljenjskim učenjem prispevati k razvoju Skupnosti kot družbe z vrhunskim znanjem, trajnostnim gospodarskim razvojem, več in bolj kakovostnimi delovnimi mesti in večjo socialno kohezijo ob zagotavljanju dobrega varstva okolja za prihodnje generacije. Zlasti si prizadeva pospeševati izmenjavo, sodelovanje in mobilnost med sistemi izobraževanja in usposabljanja v Skupnosti, tako da bodo postali svetovna referenca za kakovost. (Ur. l. EU L 327, 48)

Poleg omenjenega poglavitnega namena ima program Vseživljenjsko učenje več specifičnih ciljev. Izmed vseh bi rada izpostavila dva, ki sta bistvena za jezikovno prakso EU: EU želi s programom Vseživljenjsko učenje med drugim »pospeševati učenje jezikov in jezikovno raznolikost [...], okrepiti vlogo vseživljenjskega učenja pri ustvarjanju občutka evropskega državljanstva na podlagi razumevanja in spoštovanja človekovih pravic in demokracije ter krepitve strpnosti in spoštovanja drugih narodov in kultur« (Ur. l. EU L 327, 49).

Program Vseživljenjsko učenje sestavlja širok spekter podprogramov, zato je program Vseživljenjsko učenje namenjen zelo široki ciljni skupini, od predšolskih otrok do odraslih. Podprogrami so naslednji: program Comenius, program Erasmus, program Leonardo da Vinci, program Grundtvig ter program Jean Monnet. Na podlagi teh podprogramov EU s podpiranjem mobilnosti posameznikov, partnerstev, raznovrstnih projektov ipd. dosega prej omenjena in tudi druge cilje (Ur. l. EU L 327, 51).

Na uradni strani Evropske komisije (b. l. b, 3) je uradno poročilo o dejavnostih programa vseživljenjskega učenja za obdobje 2007–2010. V tem obdobju so se iz programa Vseživljenjsko učenje financirale dejavnosti kar enaintridesetih držav v višini, ki je preseгла tri milijarde evrov. V okviru tega je bilo izvedenih kar 900.000 izmenjav posameznikov.

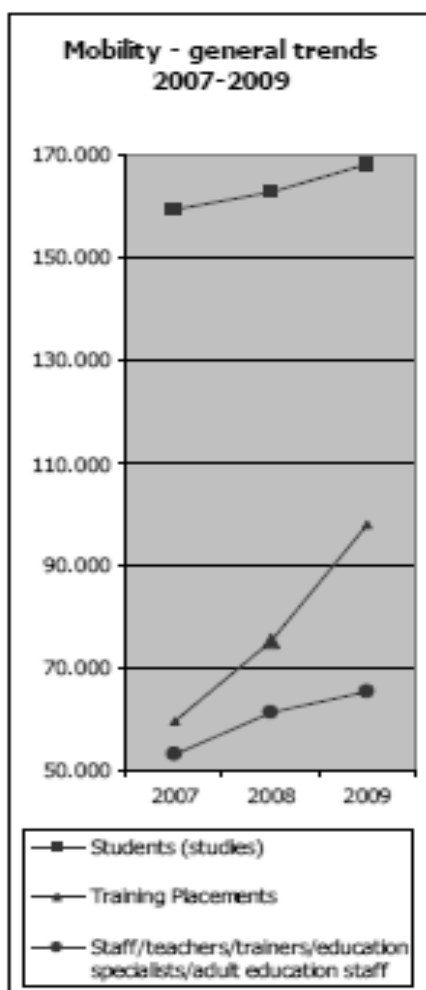
Na uradni strani Evropske komisije (b. l. c) je tudi navedeno, da proračun za program Vseživljenjsko učenje v obdobju 2007–2013 znaša skoraj sedem milijard evrov.

Slika 1: Poročilo dejavnosti programa VŽU

Vir: Evropska komisija, b. l. b, 5

Sliki 1 in 2 vsebujeta podatke iz Poročila dejavnosti programa VŽU za obdobje 2007–2010. S slike 2, ki ponazarja razvoj izmenjav od leta 2007 do 2009, lahko razberemo, da se je mobilnost tako učencev kot tudi zaposlenih v izobraževalnih ustanovah iz leta v leto povečevala. Iz leta v leto pa so se povečevala tudi porabljena sredstva za posamezni podprogram. Izmed vseh podprogramov je bil največji delež sredstev namenjen podprogramu Erasmus, ki zajema predvsem izmenjavo študentov. Razmerje sredstev, porabljenih v posameznih podprogramih, prikazuje slika 1.

Slika 2: Razvoj izmenjave posameznikov med državami EU

Vir: Evropska komisija, b. l. b, 26

V skladu z dozdajšnjim razvojem programa Vseživljenjsko učenje je mogoče pričakovati, da bo podobno tudi v prihodnosti, torej se bo število izmenjav in projektov v okviru tega programa še povečevalo.

4.3 Evropski center za moderne jezike

V okviru Sveta EU, ene izmed glavnih institucij EU, je oblikovan tudi poseben oddelek, namenjen izobraževanju in jezikom. Del tega oddelka je tudi ECML (Evropski center za

moderne jezike). Gre za center, ki spodbuja jezikovno izobraževanje v Evropi. Sedež centra je v Gradcu, pod svojim okriljem pa nima le večine držav članic EU, temveč tudi nekatere druge evropske države. Skupno število sodelujočih držav je 34, med njimi je tudi Slovenija. V mrežo ECML-ja so vključeni številni strokovnjaki, ki izvajajo raznovrstne programe in vzpostavljajo mednarodne projektne skupine, vse pa delujejo na področju problematike evropskih jezikov. Poleg tega je pod okriljem centra izšlo več knjig in publikacij, redno pa center izdaja tudi glasilo *The European Language Gazette*. Navedeno si lahko uporabnik ogleda v spletu ali pa obišče javno referenčno knjižnico, kjer je na voljo še več publikacij (ECML b. 1.).

4.4 Europass

Leta 2004 sta Svet EU in Evropski parlament sprejela odločbo o enotnem okviru Skupnosti za pregled kvalifikacij in usposobljenosti imenovano Europass (Ur. l. EU L 390, 7).

Že ime odločbe kaže, da je Europass osebna mapa dokumentov, ki jo posameznik kot državljan države članice EU lahko uporabi za prikaz svoje kvalifikacije in usposobljenosti na več področjih.

Sestavni dokumenti Europassa so:

- Europass življenjepis, v katerem posameznik poda informacije o svoji kvalifikaciji in usposobljenosti;
- Europass jezikovna izkaznica, v kateri posameznik predstavi svoje znanje tujih jezikov;
- Europass mobilnost, v katerem posameznik beleži podatke o izobraževanju v tujini;
- Europass priloga k diplomu, v kateri so zapisane informacije o posameznikovih dosežkih na visokošolski ravni;
- Europass priloga k spričevalu, v kateri so zapisane informacije o posameznikovem poklicnem usposabljanju (Ur. l. EU L 390, 8).

Na podlagi izpolnjenega Europassa se posamezniku odprejo možnosti za zaposlitev ali nadaljnje izobraževanje. Sestavni del Europassa pa je, kot že rečeno, Europass jezikovna izkaznica, torej je mogoče že na podlagi tega sklepati, da je znanje tujih jezikov splošno sprejeto kot velika prednost.

Posameznik pri izpolnjevanju Europass jezikovne izkaznice med drugim tudi sam oceni svoje jezikovno znanje na podlagi šeststopenjske samoocenjevalne lestvice. Posameznik na podlagi te lestvice oceni svoje razumevanje, govorjenje in pisanje oziroma podrobneje naslednja področja: slušno razumevanje, bralno razumevanje, govorno sporazumevanje ter govorno in pisno sporočanje. Jezikovna izkaznica je sestavni del evropskega jezikovnega listovnika, ki ga poleg te sestavljajo še jezikovni življenjepis in zbirnik. Jezikovni življenjepis med drugim vsebuje še več podatkov o posameznikovem ozadju znanja tujih jezikov ter še podrobnejšo

samooceno znanja jezikov. Podatke, ki jih posameznik navede v jezikovni izkaznici in jezikovnem življenjepisu, pa potrdi s priloženimi dokumenti, zbranimi v zbirniku. V zbirnik lahko namreč posameznik priloži katere koli izdelke ali dokumente, ki se mu zdijo pomembni in ki prikazujejo njegovo znanje jezikov. Na voljo je več vrst evropskega jezikovnega listovnika, ki se nanašajo predvsem na starostno obdobje, v katerem je posameznik ob izpolnjevanju listovnika: evropski jezikovni listovnik za osnovnošolce v starosti od 6 do 10 let, evropski jezikovni listovnik za osnovnošolce v starosti od 11 do 15 let, evropski jezikovni listovnik za srednješolce in evropski jezikovni listovnik za odrasle. Trem vrstam evropskega jezikovnega listovnika, ki so namenjene posameznikom med šolanjem, so priloženi tudi priročniki za učitelje, ki še olajšajo izpolnitev listovnika (Ministrstvo za šolstvo in šport b. l.).

5 STATISTIČNI PODATKI O IZVAJANJU POLITIKE VEČJEZIČNOSTI

Na strani statističnega urada EU, imenovanega Eurostat, so skozi raznovrstne raziskave zbrani podatki o tem, v kolikšni meri se dejansko izvaja zastavljena jezikovna politika EU ter v kolikšni meri so uspešni projekti EU povezani z jezikovno prakso v EU. Statistični podatki so najustreznejši za presojo ustreznosti jezikovne politike EU. V tem poglavju predstavljam nekatere raziskave, ki jih je izvedel statistični urad.

Raziskave povezujem z najpomembnejšimi in najpogosteje izpostavljenimi cilji politike večjezičnosti, ki so po mojem mnenju naslednji:

- cilj, da bi vsak prebivalec EU poleg maternega obvladal še dva tuja jezika;
- cilj, da bi prebivalci EU govorili čim več različnih tujih jezikov, torej ne le najpogosteje rabljenih tujih jezikov;
- cilj, da bi se izboljšalo poučevanje tujih jezikov in s tem raven znanja tujih jezikov;
- cilj, da bi se prebivalci EU začeli učiti tuje jezike v zgodnjih letih življenja oziroma že med predšolskim izobraževanjem.

Če povzamem rezultate raziskav, naj omenim, da večino teh ciljev EU ni dosegel.

5.1.1 Statistični podatki o številu obvladanih tujih jezikov na osebo

V raziskavi iz leta 2007, imenovani Number of foreign languages known (self-reported) by sex (%), so podatki o tem, v kolikšnem odstotku prebivalci posameznih držav obvladajo različno število tujih jezikov glede na spol. Posamezniki in posameznice so izbirali med naslednjimi možnostmi:

- ne obvladam tujega jezika;
- obvladam en tuji jezik;
- obvladam dva tuja jezika in
- obvladam tri ali več tujih jezikov (Eurostat b. l. a).

V preglednici 1 prikazujem rezultate raziskave v državah EU skupaj glede na spol. Podatki se glede na spol državljana države članice EU ne razlikujejo bistveno, temveč le za manj kot odstotek, in kažejo, da v letu 2007, ko je bila raziskava opravljena, večina prebivalcev EU ni obvladala več kot enega tujega jezika, torej več kot polovica prebivalcev EU ni dosegla cilja, ki ga je zastavila jezikovna politika EU, tj. da naj bi vsak državljan države članice EU poleg maternega obvladal še vsaj dva tuja jezika.

Podatki zajemajo vse prebivalce EU skupaj, in ne po posameznih državah. Za primerjavo naj navedem, da so v nasprotju s povprečjem znanja tujih jezikov glede na spol v EU podatki za Slovenijo presenetljivo boljši, tudi razlike glede na spol so v Sloveniji večje, a še vedno ne

izjemne. Prebivalci Slovenije tako večinoma obvladajo dva ali več tujih jezikov, kar nazorno prikazujem v preglednici 2.

Preglednica 1: Znanje jezikov glede na spol v EU

	Samo materni jezik	En tuji jezik	Dva tuja jezika	Trije ali več tujih jezikov
Ženske	37,3 %	34,2 %	20,4 %	8,1 %
Moški	37,7 %	35,5 %	19,3 %	7,5 %

Vir: Eurostat, b. l. a

Preglednica 2: Znanje jezikov glede na spol v Sloveniji

	Samo materni jezik	En tuji jezik	Dva tuja jezika	Trije ali več tujih jezikov
Ženske	9,6 %	20,8 %	36,6 %	33 %
Moški	5,8 %	20,3 %	37,8 %	36,2 %

Vir: Eurostat, b. l. a

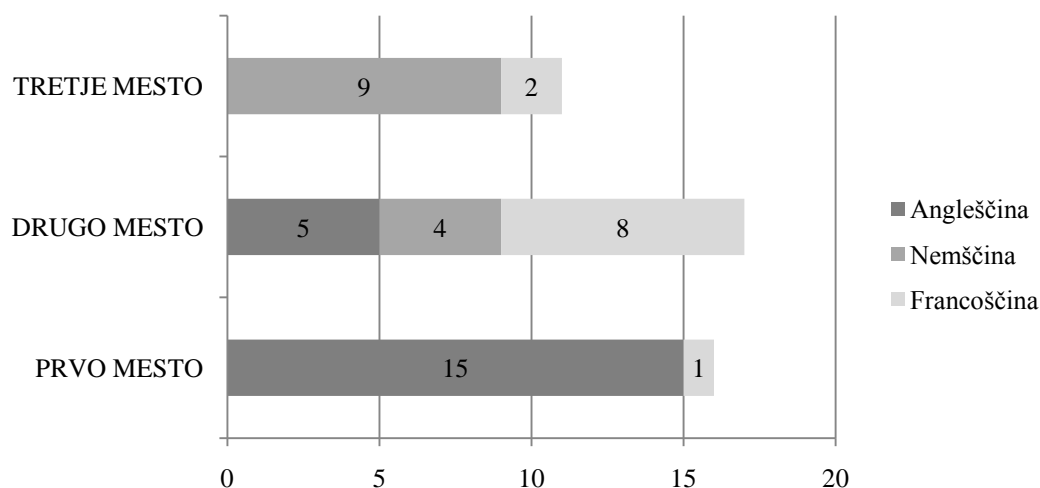
5.1.2 Statistični podatki, povezani z razponom jezikov

V letu 2007 je Eurostat (b. l. b) izvedel raziskavo Best known foreign languages – top 3 rank (self reported). Gre za raziskavo, v kateri so se posamezniki opredelili, kako visoko na lestvici od ena do tri bi uvrstili posamezni tuji jezik, ki ga obvladajo. V nadaljevanju je predstavljam, kako so posamezniki razvrstili tri najpogosteje uporabljane evropske jezike, in sicer angleščino, nemščino in francoščino. Ti trije jeziki so bili izmed vseh jezikov tudi na splošno največkrat uvrščeni med tri najpomembnejše tuje jezike v omenjeni raziskavi. V vseh državah članicah podatki o znanju tujih jezikov niso bili dostopni, kljub vsemu pa so pridobljeni podatki zgovorni. Raziskava je pomembna, ker vsaj delno prikazuje razpon jezikov, ki jih rabijo posamezniki. Pridobljeni podatki so po mojem mnenju pričakovani:

- francoščino so med prve tri tuje jezike uvrstili v enajstih izmed sedemindvajsetih držav EU, kar znaša približno 40,7 odstotka;
- nemščino so med prve tri tuje jezike uvrstili v trinajstih izmed sedemindvajsetih držav EU, kar znaša približno 48,1 odstotka;
- angleščino so med prve tri tuje jezike uvrstili v kar enaindvajsetih izmed sedemindvajsetih držav EU, kar znaša približno 77,8 odstotka;
- druge evropske jezike so med prve tri tuje jezike uvrstili v treh ali manj državah (Eurostat b. l. b).

V daleč največjem številu držav so torej kot enega izmed najpomembnejših tujih jezikov opredelili angleščino, sledita ji nemščina in francoščina, medtem ko je znanje drugih evropskih jezikov na podlagi te raziskave zanemarljivo.

V koliko državah so vprašani v povprečju posamezni jezik uvrstili na prvo, drugo ali tretje mesto, prikazujem na sliki 3. Na prvem mestu prevladuje angleščina, saj so jo na prvo mesto postavili v kar petnajstih državah, na drugo mesto so posamezniki v največ državah uvrstili francoščino, na tretje pa nemščino.

Slika 3: Razpon jezikov

Vir: Eurostat, b. l. b

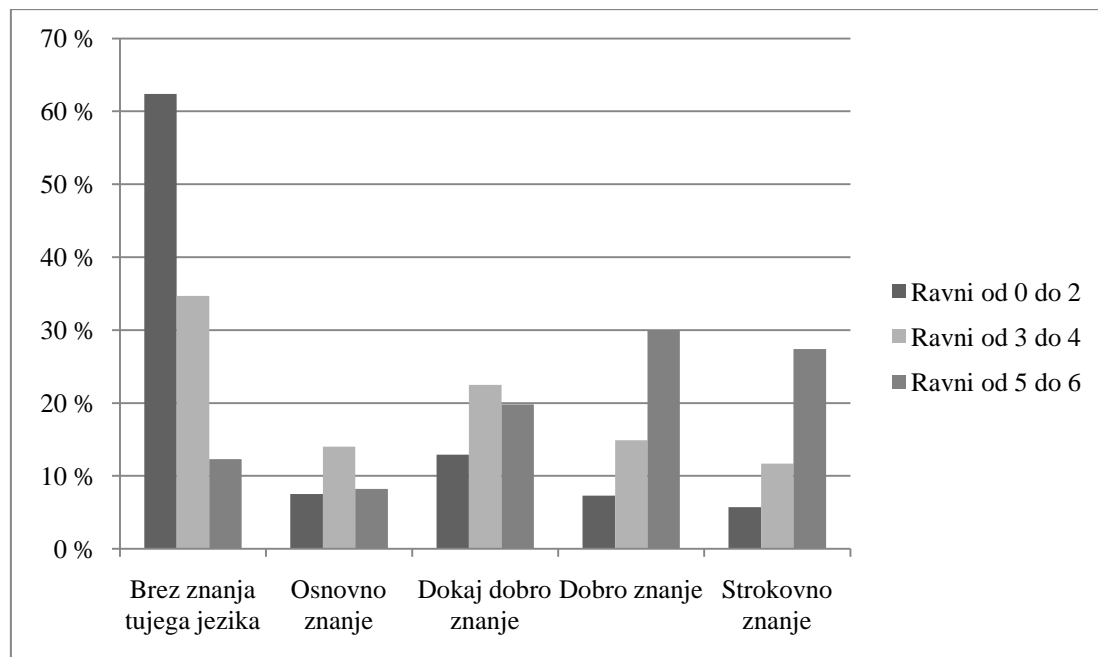
5.1.3 Raven znanja najbolj obvladanega tujega jezika glede na doseženo stopnjo izobrazbe (po ISCED 1997¹)

Raziskava Knowledge level of the best known foreign language (self-reported) by the highest level of education attained (%) nazorno kaže, v kolikšni meri se je do leta 2007 uresničil cilj jezikovne politike EU, da je treba izboljšati poučevanje tujih jezikov v državah EU in s tem dvigniti raven znanja tujih jezikov.

Posamezniki so namreč v okviru raziskave navedli doseženo stopnjo izobrazbe in samooceno stopnje znanja tujega jezika, ki ga najbolj obvladajo. Ocenili so, ali obvladajo zgolj osnovno znanje najbolj obvladanega tujega jezika, ali ta tuji jezik precej dobro obvladajo, ali ga obvladajo dobro ali pa ga obvladajo na strokovni ravni. Na sliki 4 zajemam rezultate raziskav, ki kažejo, da je raven znanja najbolj obvladanega tujega jezika v EU na splošno še vedno razmeroma nizka, večino vprašanih, ki imajo dokončano največ drugo raven izobrazbe po ISCED 1997, tujega jezika namreč sploh ne obvlada (Eurostat, b. l. c).

¹ Ravni izobrazbe po ISCED 1997 si sledijo od 0 do 6, in sicer: predprimarna vzgoja in izobraževanje, primarno izobraževanje ali prvo obdobje osnovnega izobraževanja, nižje sekundarno ali drugo obdobje osnovnega izobraževanja, višje sekundarno izobraževanje, posekundarno izobraževanje, prvo obdobje terciarnega izobraževanja (ki se ne konča z najzahtevnejšo visokošolsko kvalifikacijo), drugo obdobje terciarnega izobraževanja (ki se konča z najzahtevnejšo visokošolsko kvalifikacijo) (Statistični urad RS 2008, 14).

Cilj jezikovne politike EU, da bi se izboljšalo poučevanje tujih jezikov tako, da bi učenci po dokončani osnovni šoli dobro obvladali vsaj prvi tuji jezik, torej v veliki meri do leta 2007 ni bil dosežen.

Slika 4: Stopnja znanja prvega tujega jezika v EU

Vir: Eurostat, b. l. c

5.1.4 Zgodnje učenje tujih jezikov

Raziskava Language Learning, prav tako dostopna na spletni strani Eurostata, kaže malo boljše rezultate kot prej omenjene raziskave. Gre za raziskavo, ki je med drugim ugotavljala tudi, koliko jezikov se uči povprečen učenec ravni 1 po ISCED 1997.

Podatki so na voljo za obdobje od leta 2001 do 2009, v diplomski nalogi pa predstavljam podatke zgolj za obe skrajni leti, saj bi rada prikazala napredek v tem obdobju.

V preglednici 3 prikazujem, da se je delež učencev na ravni 1 (ISCED 1997), ki se učijo en tuji jezik, ter tistih, ki se učijo dva tuja jezika ali več, povečal, medtem ko se je delež učencev na ravni 1 (ISCED 1997), ki se ne učijo nobenega tujega jezika, zmanjšal.

Preglednica 3: Podatki o zgodnjem učenju tujih jezikov

	2001	2009
Delež učencev na ravni 1 (ISCED 1997), ki se učijo dva ali več tujih jezikov	2,5 %	6,4 %
Delež učencev na ravni 1 (ISCED 1997), ki se učijo en tuji jezik	58,9 %	72,5 %
Delež učencev na ravni 1 (ISCED 1997), ki se ne učijo tujega jezika	36,5 %	21,2 %

Vir: Eurostat, b. l. d

To je vsekakor spodbudno za prihodnost in pomeni, da je EU vsaj delno dosegel cilj, saj se je število učencev, ki se tuje jezike učijo v zgodnjih letih šolanja, povečalo.

Vendar pa se je pojavil trend pri učenju tujih jezikov v zgodnjih letih šolanja, ki ga prav tako lahko razberemo iz opisane raziskave Language Learning. Gre namreč za dejstvo, da se kar 71,3 odstotka učencev, ki se na ravni 1 (ISCED 1997) učijo tuje jezike, uči angleščino (Eurostat, b. l. d).

To dejstvo ponovno kaže na razširjeno rabo angleščine po vsem EU in na nek način na zmanjšanje rabe preostalih evropskih jezikov, kar pa je v nasprotju z jezikovno politiko EU, ki podpira ravno jezikovno raznolikost.

6 RAZISKAVA POZNAVANJA, IZVEDBE IN USTREZNOSTI POLITIKE VEČJEZIČNOSTI

6.1 Opis raziskovalnega problema

Že znani statistični podatki torej kažejo na neizpolnjevanje ciljev jezikovne politike EU ter s tem tudi na neučinkovitost jezikovne prakse v EU. Srž problema je po mojem mnenju v splošnem poznavanju jezikovne politike in prakse v EU, v izvajanju zastavljene jezikovne politike in v ustreznosti jezikovne politike.

6.2 Namen in cilj raziskave

Z raziskavo želim še podrobneje osvetliti problem nedoseganja zastavljenih ciljev jezikovne politike in prakse v EU ter ugotoviti, v kolikšni meri so posamezniki ozaveščeni o jezikovni politiki in praksi v EU, v kolikšni meri je uspešna izvedba jezikovne politike v EU ter ali posamezniki vsebino jezikovne politike dojemajo kot ustrezno.

V skladu z namenom želim z raziskavo izpolniti naslednje cilje:

- ugotoviti splošno stopnjo seznanjenosti posameznikov z jezikovno politiko in prakso v EU;
- ugotoviti seznanjenost posameznikov z vsebino jezikovne politike EU;
- ugotoviti seznanjenost posameznikov s projekti, ki jih EU vodi v okviru jezikovne prakse;
- ugotoviti, kakšno je dejansko stanje na področju znanja tujih jezikov;
- ugotoviti dejansko stanje na področju poučevanja tujih jezikov;
- ugotoviti splošno mnenje posameznikov o znanju tujih jezikov;
- ugotoviti splošno mnenje posameznikov o temeljni vsebini jezikovne politike in prakse v EU.

6.3 Metodologija raziskovanja

Gre za kvantitativno raziskavo, z uporabljenimi metodami pisnega, standardiziranega in posrednega spraševanja, torej gre za t. i. poštno anketiranje, ki je bilo v mojem primeru izvedeno po spletu. Vprašanja so zaprtega tipa. Vzorec vprašanih je priročni vzorec, saj je anketo izpolnila skupina ljudi, ki mi je bila najdostopnejša. Priročni vzorec je primeren predvsem zato, ker je edini pogoj vzorčenja krajevni pogoj – vprašani naj bi bili prebivalci EU. Za ta pogoj sem se odločila, ker gre za splošni problem, ki zadeva vse prebivalce EU, saj EU vodi skupno jezikovno politiko in jezikovno prakso za vse države članice.

6.4 Analiza rezultatov

Glede na namen in cilje raziskave je anketni vprašalnik razdeljen v tri sklope:

- v prvem sklopu ugotavljam splošno znanje oziroma ozaveščenost o jezikovni politiki in praksi v EU,
- v drugem sklopu me zanima izvedba jezikovne politike EU, torej dejansko stanje na področju znanja in poučevanja tujih jezikov,
- v tretjem sklopu ponujam vprašanja, ki posredno presojujejo ustreznost jezikovne politike in jezikovne prakse v EU.

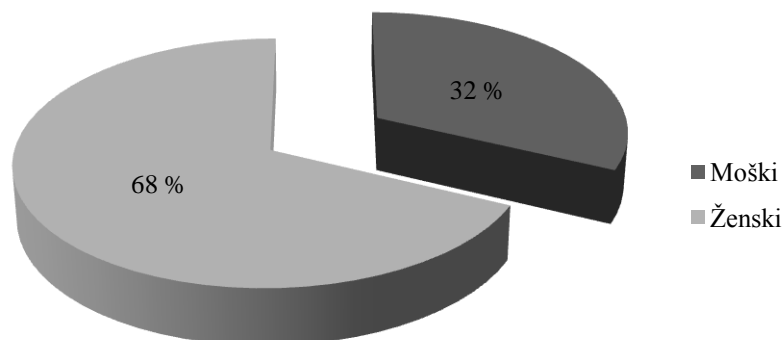
Ker je anketni vprašalnik sestavljen iz vprašanj zaprtega tipa, so podatki obdelani s kvantitativno računalniško obdelavo. Obdelane podatke, ki so najpomembnejši za prikaz dejanskega stanja na področju jezikovne politike in jezikovne prakse v EU, v naslednjih poglavjih prikazujem v obliki slik in preglednic.

Anketni vprašalnik je priložen diplomski nalogi kot priloga I, obdelani odgovori na vsa vprašanja pa so predstavljeni v obliki grafov kot priloga II.

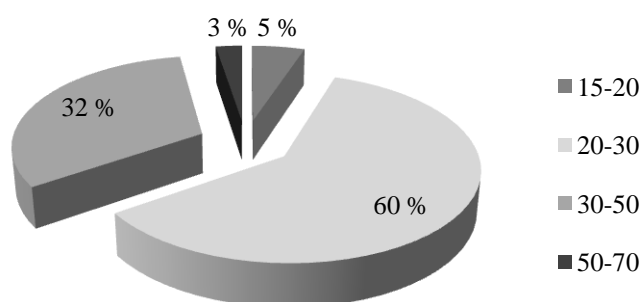
6.4.1 Struktura vprašanih

Anketni vprašalnik je izpolnilo 80 posameznikov, starih od 15 do 70 let, obeh spolov in različnih stopenj izobrazbe. Dva anketna vprašalnika sta bila vrnjena neveljavna, torej je bilo vrnjenih 78 ustrezno izpolnjenih anketnih vprašalnikov.

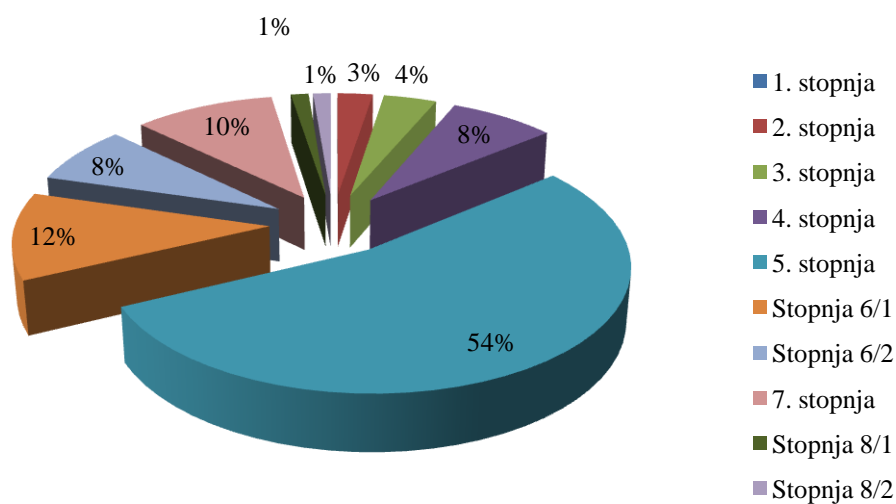
Prevladujejo ženske, posamezniki, stari od 20 do 30 let, in posamezniki z doseženo peto stopnjo izobrazbe. Natančno strukturo vprašanih prikazujem na slikah 5, 6 in 7.

Slika 5: Spol

Slika 6: Starost

Slika 7: Dokončana stopnja izobrazbe

6.4.2 Presojanje splošnega poznavanja jezikovne politike in jezikovne prakse

Prvo vprašanje je bilo povezano z osveščenostjo anketirancev o jezikovni politiki in jezikovni praksi v EU. Število odgovorov je večje na strani tistih, ki so bili že pred prejetjem anketnega vprašalnika seznanjeni s tem, da EU vodi skupno jezikovno politiko za države članice EU. Takih odgovorov je kar 59 odstotkov.

Ker pa obveščenost o obstoju skupne jezikovne politike in jezikovne prakse v EU ni zadosten pokazatelj splošne seznanjenosti na tem področju, anketni vprašalnik v okviru prvega sklopa vsebuje še vprašanja, povezana z vsebino jezikovne politike in jezikovne prakse v EU. Tako na anketirane naslavljam pet vprašanj, od tega tri povezane z jezikovno politiko in dve povezani z jezikovno prakso v EU. Na vseh pet vprašanj je možnih več odgovorov, a le eden je pravi. Anketirani lahko za vsako vprašanje izberejo tudi možnost Ne vem.

Gre za vprašanja o vsebinsko najosnovnejših temah jezikovne politike ter o najbolj razširjenih dogodkih v okviru jezikovne prakse, in sicer:

- vprašanje o spodbujanju večjezičnosti kot temeljnem cilju jezikovne politike EU;
- vprašanje, povezano z dejstvom, da naj bi glede na jezikovno politiko EU vsak prebivalec EU obvladal materni in še dva tuja jezika;
- vprašanje, povezano s ciljem jezikovne politike EU, ki se glasi, da naj bi se tujih jezikov začeli učiti že predšolski otroci;
- vprašanje, ki se nanaša na evropski dan jezikov;
- vprašanje, ki se nanaša na evropsko leto jezikov.

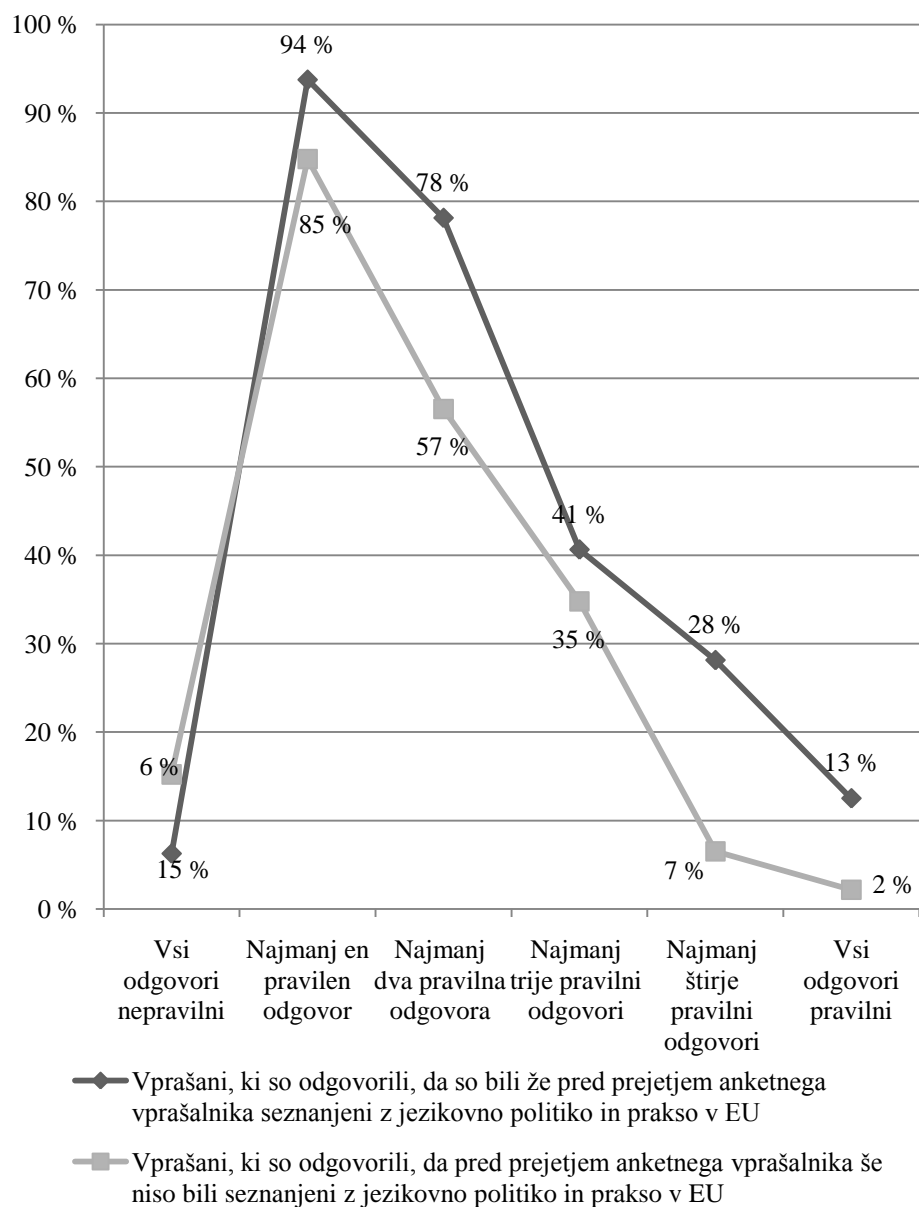
Skupaj je na vse odgovore pravilno odgovorilo pet odstotkov vprašanih, na vse odgovore napačno pa 12 odstotkov vprašanih. O vsebinsko temeljiti osveščenosti posameznikov o jezikovni politiki in jezikovni praksi v EU torej na podlagi rezultatov anketnega vprašalnika ni mogoče govoriti, saj so vprašani v povprečju pravilno odgovorili na 2,13 vprašanja.

Zanimiva je primerjava količine pravilnih odgovorov med tistimi, ki so bili že pred prejetjem anketnega vprašalnika seznanjeni s tem, da EU vodi skupno jezikovno politiko za države članice EU, ter med tistimi, ki so odgovorili, da s tem niso bili seznanjeni že pred prejetjem anketnega vprašalnika. Število pravilnih odgovorov se namreč ne razlikuje bistveno glede na to, ali so bili vprašani o tej tematiki obveščeni že pred prejetjem vprašalnika ali ne. Primerjavo pravilnih odgovorov glede na prejšnje poznavanje jezikovne politike in prakse EU prikazujem na sliki 8.

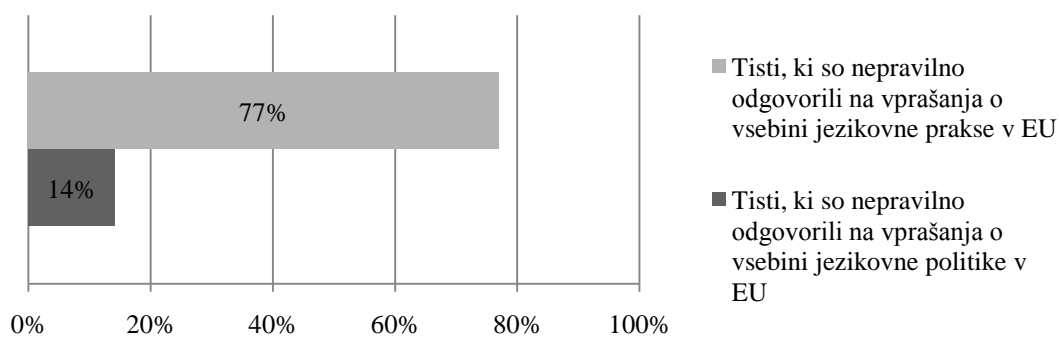
Dejstvo, da razmerje pravilnih odgovorov ni bistveno drugačno glede na prejšnjo osveščenosti anketiranih o tej tematiki, bi lahko pripisala naslednjima razlogoma:

- lahko da so posamezniki bolj obveščeni samo o določenih dejstvih, ki jih pred prejetjem vprašalnika niso povezovali z jezikovno politiko in jezikovno prakso v EU, ali
- obstaja možnost, da je šlo pri reševanju za ugibanje oziroma za izbor najlogičnejših odgovorov na vprašanja.

Poleg prej opisanega pri obdelavi odgovorov na prvi sklop vprašanj izstopa še dejstvo, da je mnogo več vprašanih nepravilno odgovorilo na vsa vprašanja o jezikovni praksi v EU kot na vsa vprašanja o jezikovni politiki EU. To kaže na dejstvo, da so posamezniki bolj seznanjeni z vsebino jezikovne politike kot z dejavnostmi, ki jih EU organizira v okviru jezikovne prakse, kar je zanimivo zato, ker naj bi EU ravno skozi jezikovno prakso posameznike seznanjal s politiko. To bi lahko nakazovalo, da EU ne vodi jezikovne prakse, ki bi bila dovolj učinkovita, da bi o jezikovni politiki obveščal večino prebivalcev, temveč so bili vprašani obveščeni samo o določenih dejstvih, ki jih pred prejetjem vprašalnika niso povezovali z jezikovno politiko. Primerjavo deleža vprašanih, ki so nepravilno odgovorili na vsa vprašanja, povezana z jezikovno politiko EU, ter deleža vprašanih, ki so nepravilno odgovorili na vsa vprašanja, povezana z jezikovno prakso, prikazujem s sliko 9.

Slika 8: Pravilni odgovori na prvi sklop vprašanj

Slika 9: Primerjava pravilnih odgovorov glede na področje

6.4.3 Presojanje izvedbe jezikovne politike in jezikovne prakse v EU

V drugem sklopu vprašanj anketirane sprašujem o njihovem znanju tujih jezikov in o njihovem mnenju glede poučevanja tujih jezikov v izobraževalnih ustanovah. Zanima me je predvsem, koliko jezikov in katere obvladajo ter katere od obvladanih rabijo najpogosteje.

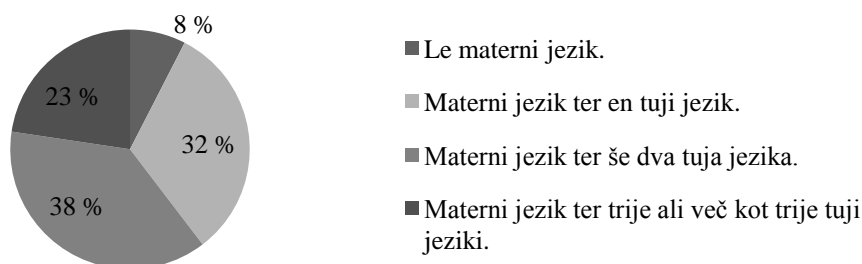
Zaradi zgodovine Republike Slovenije med možne tuje jezike uvrščam tudi nekdanjo srbohrvaščino, kljub temu da ne gre za enega izmed uradnih jezikov EU ter kljub temu da ne gre za trenutno obstoječi jezik. Srbohrvaščina je namreč zaznamovala prebivalce Slovenije, saj je v nekdanjem SFRJ veljala za uradni jezik, ki so se ga ti učili tudi med šolanjem. Druge države nekdanjega SFRJ bodo v prihodnje šele postale članice EU (prva izmed njih bo Hrvaška), zato je znanje tega v Sloveniji zelo razširjenega jezika še vedno bistvenega pomena za sporazumevanje s tujci ter priseljenci iz teh držav. Obdelava podatkov z upoštevanjem navedenih dejstev je dala najrealnejše rezultate o dejanskem stanju na področju znanja tujih jezikov.

Odgovori na sedmo vprašanje anketnega vprašalnika kažejo, da večina vprašanih obvlada vsaj en tuji jezik. Kar 41 odstotkov vprašanih obvlada materni ter še dva tuja jezika. Tej skupini s 35 odstotki sledi skupina vprašanih, ki obvladajo materni in še en tuji jezik. Tem z 22 odstotki sledijo vprašani, ki znajo kar tri ali več tujih jezikov poleg maternega. Le trije odstotki vprašanih ne obvladajo nobenega tujega jezika.

Podatek, da se večino tujih jezikov posamezniki naučijo med šolanjem do dokončane 5. stopnje izobrazbe, prikazujem na sliki 10. To je delno skladno s ciljem jezikovne politike, da bi se prebivalci EU do konca srednje šole izpopolnili v dveh tujih jezikih.

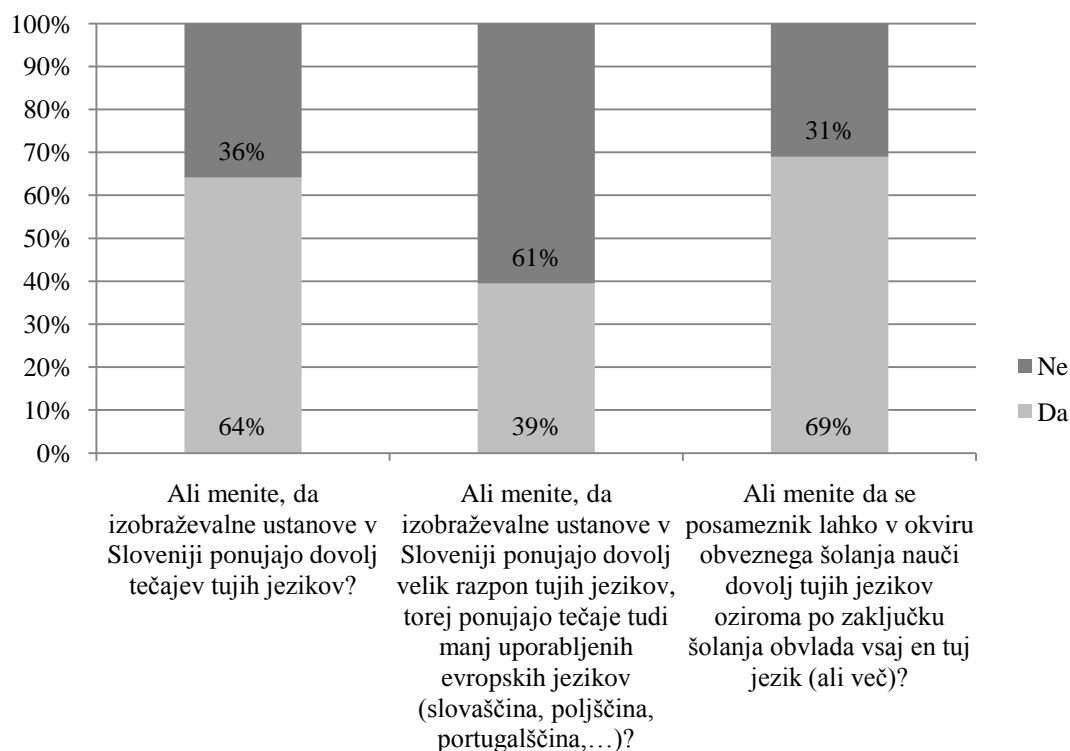
Odgovori na vprašanje o tem, katere jezike obvladajo vprašani, so pričakovani. Daleč največ vprašanih obvlada angleščino (88 %), sledita ji srbohrvaščina (46 %) in nemščina (37 %), druge jezike pa obvlada zgolj šest odstotkov vprašanih ali manj.

Pričakovani so seveda tudi odgovori na vprašanje, kateri jezik izmed tistih, ki jih obvladajo vprašani, najpogosteje rabijo. Tudi na to vprašanje je največ vprašanih odgovorilo, da rabijo angleščino (71 %), sledi ji srbohrvaščina (14 %), nemščina (8 %), nato pa še s praktično zanemarljivim deležem drugi evropski jeziki.

Slika 10: Št. jezikov, ki jih obvladajo vprašani z doseženo največ 5. stopnjo izobrazbe

Vprašani so razmeroma zadovoljni s poučevanjem tujih jezikov, saj jih več kot polovica meni, da izobraževalne ustanove v Sloveniji ponujajo dovolj tečajev tujih jezikov ter da se posameznik v okviru obveznega šolanja lahko nauči dovolj tujih jezikov oziroma po zaključku šolanja obvlada vsaj en tuj jezik ali več. Manj so zadovoljni z razponom tujih jezikov, saj jih več kot polovica meni, da izobraževalne ustanove v Sloveniji ne ponujajo dovolj tečajev manj rabljenih evropskih jezikov (slovaščine, poljščine, portugalščine ...). Točni deleži so navedeni na sliki 11.

Slika 11: Odgovori na vprašanja o poučevanju tujih jezikov

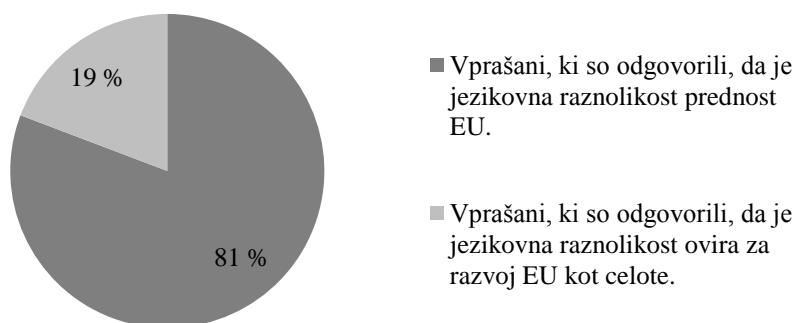
6.4.4 Presojanje ustreznosti jezikovne politike in jezikovne prakse v EU

Obdelava odgovorov drugega sklopa vprašanj kaže, da je znanje tujih jezikov v Sloveniji precej dobro, kaže pa tudi, da pri znanju tujih jezikov prednjači angleščina, sledi ji srbohrvaščina, ki niti ni uradni jezik EU. To pomeni, da na področju večjezičnosti in predvsem na področju čim večjega razpona jezikov, za kar se zavzema jezikovna politika EU, bistvenih uspehov ni.

Da je res tako ter da jezikovna politika ni skladna z dejanskim stanjem na področju znanja tujih jezikov, kaže tudi obdelava odgovorov na tretji sklop vprašanj.

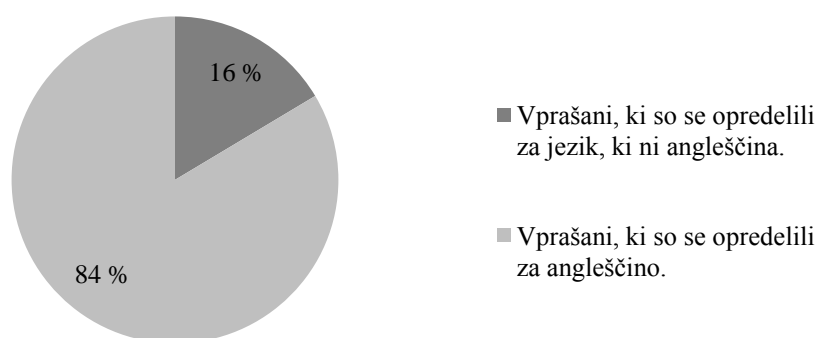
Več kot 90 odstotkov posameznikov namreč meni, da je angleščina najprimernejši jezik za sporazumevanje tako s prebivalci EU kot tudi s posamezniki z vsega sveta. Daleč zadaj ji sledi nemščina in z zanemarljivim deležem španščina. O drugih manj rabljenih jezikih EU

sploh ni govora, noben vprašani kot najprimernejšega jezika za sporazumevanje s posamezniki z vsega sveta ni navedel na primer slovaščine, bolgarščine ipd. Skladno s tem se 68 odstotkov vprašanih strinja, da bi k čim lažjemu in produktivnemu sporazumevanju med prebivalci v EU prispevalo tudi, da bi vsak prebivalec EU obvladal angleščino kot univerzalni jezik. Zanimivo nasprotje tem očitnim odgovorom v prid angleščini pa so odgovori na zadnje vprašanje iz anketnega vprašalnika. Kljub temu da se vprašanim zdi angleščina praktično edini sprejemljivi jezik za sporazumevanje s tujci, jezikovna raznolikost EU kar 86 odstotkov vprašanih označuje za prednost EU, in ne za oviro. Tudi tisti, ki so se opredelili, da bi bilo za sporazumevanje med prebivalci EU najučinkovitejše, da bi vsak prebivalec obvladal angleščino kot univerzalni jezik, so se pri zadnjem vprašanju večinsko odločili za to, da je jezikovna raznolikost prednost EU, kot prikazuje slika 12.

Slika 12: Jezikovna raznolikost kot prednost ali kot ovira

Za še boljši prikaz neskladja odgovorov na vprašanje, ali je jezikovna raznolikost prednost EU ali ovira za sporazumevanje, sem na sliki 13 prikazala, koliko vprašanih, ki so na eni strani odgovorili, da je jezikovna raznolikost prednost EU, na drugi strani meni, da je za sporazumevanje med tujci iz držav članic tako v delovnem okolju kot v zasebnem življenju ter tudi s posamezniki z vsega sveta najprimernejša angleščina.

Slika 13: Najprimernejši jezik za sporazumevanje

Seveda se na tem mestu zastavlja vprašanje, zakaj je tako. Zakaj vprašani na eni strani skoraj povečujejo rabo angleščine, na drugi strani pa, kljub temu da drugih jezikov skoraj ne rabijo niti se jim ne zdijo primerni za sporazumevanje s tujci, gledajo na jezikovno raznolikost kot

na prednost EU. Odgovor se skriva že v samem vprašanju. Celotni odgovor, ki so ga vprašani najpogosteje označili za svoje stališče, se namreč glasi: »Menim, da je jezikovna raznolikost prednost EU, saj je osnova za kulturno raznolikost, ki je bistvo obstoja te demokratične skupnosti.«

Menim, da kulturna raznolikost oziroma kultura določene skupine ljudi v tej skupini ljudi vzbudi močan občutek pripadnosti. Zato bi se posameznik svoji kulturi po mojem mnenju redko lahko popolnoma odpovedal. Zaradi občutka pripadnosti torej posamezniki očitno gledajo na jezikovno raznolikost kot na prednost EU, kljub temu da v praksi ni tako. Drugi razlog pa je v besedi demokracija. Zgodovina je ljudi naučila, da se bojijo avtokracije v vseh njenih oblikah, zato se bojijo tudi prevlade določnega jezika, če jo povežejo z morebitno možnostjo izginotja lastnega jezika.

7 PROBLEMI DOZDAJŠNJE JEZIKOVNE POLITIKE IN PRAKSE V EU

Na podlagi teoretičnega ozadja jezikovne politike in prakse v EU ter na podlagi lastne raziskave v nadaljevanju opisujem največje probleme na predstavljenem področju.

7.1 Splošno poznavanje jezikovne politike in jezikovne prakse v EU je nizko

Na podlagi lastne raziskave lahko zaključim, da je splošno poznavanje jezikovne politike in jezikovne prakse vsaj v Sloveniji precej nizko. To pomeni, da EU ne dela dovolj glede osveščenosti prebivalcev o politiki, ki jo vodi. Kljub temu da večina vprašanih zna vsaj en tuji jezik ali celo dva, je v večini primerov eden izmed teh jezikov angleščina, katere rabo EU želi omejiti. To bi lahko pomenilo, da EU za projekte, ki jih izvaja, ne navaja prednosti učenja manj rabljenih jezikov v zadostni meri, temveč spodbuja učenje jezikov na splošno. Tudi o drugih temeljnih ciljih jezikovne politike menim, da prebivalci EU niso v zadostni meri osveščeni.

7.2 Neskladje med jezikovno politiko in jezikovno prakso v EU ter dejanskim stanjem na tem področju

Na podlagi empirične raziskave poznavanja, izvedbe ter ustreznosti politike večjezičnosti in na podlagi statističnih podatkov lahko izoblikujem jasno sliko povezanosti dejanskega stanja na področju znanja tujih jezikov ter jezikovne politike in jezikovne prakse v EU. Dejansko stanje kaže na visoko stopnjo rabe angleščine, ki pa ji jezikovna politika in jezikovna praksa ne sledita, saj spodbujata večjezičnost in rabo manj rabljenih uradnih evropskih jezikov. Na to neskladje sta opozorila tudi Tender in Vihalemm (2009, 42), ki sta zapisala: »[...]EU se le skriva za masko večjezičnosti pred resničnostjo vse večje rabe angleščine v primerjavi z drugimi jeziki [...]«.«

Ni mogoče, da bi se pri tem neskladju izoblikovalo splošno pravilno mnenje. Z vidika uporabne vrednosti bi za problem označila dejstvo, da jezikovna politika ne sledi vse večji rabi angleščine. Z vidika ohranjanja kulturne raznolikosti in občutka pripadnosti pa bi za problem označila ravno vse večjo rabo angleščine. Ker pa se zavedam uporabne vrednosti angleščine in tega, do katere stopnje mi olajša sporazumevanje s prijatelji iz različnih predelov Evrope in sveta, menim, da njene prednosti pretehtajo slabosti. Kljub lastnemu mnenju pa bi rada predstavila obe plati medalje oz. problema neskladja jezikovne politike in prakse z dejanskim stanjem.

Na to, da gre pri spodbujanju večjezičnosti oziroma pri trenutni jezikovni politiki na splošno za odločitev, katere korenine so v demokratični ureditvi EU, je opozoril že avtor članka *Babelling on* (Economist Newspaper Limited 2006, 50) z besedami: »Obstaja brezhibna demokratična logika za poslovanjem EU v jeziku državljanov posamezne države članice

[...].« Gre za to, da EU kot demokratično urejena celota na nek način mora spodbujati enakopravno rabo vseh evropskih jezikov, saj bi ob podpiranju le določenega jezika na račun drugih tako dejanje prebivalci EU lahko občutili kot diskriminacijo. V istem članku je avtor opozoril na še en problem trenutne jezikovne politike in jezikovne prakse v EU, in sicer na ogromne stroške, ki jih prinese prevajanje v vse uradne jezike: »V letu 2005 je Unija zapravila okrog 1.1 milijarde evrov za prevajanje in interpretacijo« (ibid.).

Podobno negativen pogled na spodbujanje večjezičnosti je izrazil Williams (2002, 45):

Mit je, da je raznolikost jezikov in kultur sama po sebi dobra in, da v skladu s tem posledično velja tudi, da ta raznolikost za EU predstavlja veliko bogastvo, zaklad ki mora biti obvarovan za vsako ceno. To je eden izmed mitov ki soustvarjajo trenutno jezikovno politiko EU o predpisani rabi jezika.

Williams (2002, 46, 47) označuje spodbujanje široko uporabljenih jezikov, kot so angleščina, francoščina in nemščina, kot običajno politiko in prakso, ki je v pomoč pri izvrševanju vsakdanjih socialno-ekonomskih funkcij, in meni, da ti jeziki omogočajo dostop do globalnega znanja, informacij in zabave. Na drugi strani pa meni, da gre pri podpiranju manjšinskih jezikov za dejanje, temelječe na morali, kulturni in skupinski identiteti, ter ne na podlagi njihove uporabnosti in funkcije.

Rabi angleščine pa niso vsi naklonjeni. Phillipson (2006, 13) tako v enem izmed dveh člankov angleščino označi za kukavico v evropskem gnezdu jezikov, saj naj bi predstavljala grožnjo drugim evropskim jezikom ali vsaj okupirala območja, ki ji tradicionalno ne pripadajo.

V drugem članku Phillipson (2008, 5) še bolj izrazi svoj negativni pogled na vse večjo rabo angleščine:

Na celinski Evropi je nejasno ali učenje in uporaba angleščine ostajata zgolj dodatna procesa, ki izboljšujeta jezikovne sposobnosti posameznikov in družbe, ali pa morda angleščina ogroža rabo drugih jezikov, s tem da drugim jezikom odvzema področja rabe ter povzroča izoblikovanje nepravične jezikovne hierarhije.

V nadaljevanju članka Phillipson (2008, 5, 6) izpostavi tudi temeljne paradokse, povezane z jezikovno politiko in jezikovno prakso v EU. Prvi paradoks po njegovem mnenju predstavlja vse manjša raba nemščine in francoščine na račun angleščine, kljub temu da sta bili Francija in Nemčija praktično ustanoviteljici EU. Drugi paradoks se nanaša na dejstvo, da naj bi EU zgolj retorično podpiral večjezičnost in jezikovno raznolikost, medtem ko institucije EU pri svojem delovanju večinoma rabijo zgolj angleščino in dokumente v druge jezike samo prevajajo. Tudi drugi prebivalci EU naj bi, predvsem mladi, zaradi izpostavljenosti ameriški kulturi ter zaradi nepoznavanja kultur držav članic EU vse več uporabljali angleščino. Tolikšna raba angleščine pa po avtorjevem mnenju slabo vpliva na jezikovno raznolikost in enakost jezikov.

Na podlagi navedenih mnenj avtorjev in lastne raziskave sklepam, da jezikovno politiko in jezikovno prakso pred razvojem, skladnim z dejanskim stanjem, zadržuje večinska miselnost prebivalcev EU. Ti se namreč v strahu pred izgubo skupinske identitete, katere velik del je tudi jezik, upirajo uradni definiciji angleščine kot jezika Evrope oziroma kot univerzalnega jezika. Široka raba angleščine naj bi izpodrivala rabo drugih evropskih jezikov ter s tem ogrozila njihov obstoj in obstoj raznolikih kultur. Skupna jezikovna politika EU bi morala biti naravnana v smer, da bi v prebivalcih EU vzbudila zavedanje o rabi maternega jezika v okolju, iz katerega ta jezik izvira. Zunaj tega okolja pa bi morala spodbujati rabo angleščine kot najučinkovitejšega sredstva za sporazumevanje med vsemi prebivalci EU. S tem bi se morda prebivalci EU znebili strahu pred izgubo dela identitete in spoznali, da je jezik v izhodišču res zgolj sredstvo za sporazumevanje.

8 PRIHODNOST JEZIKOVNE POLITIKE IN JEZIKOVNE PRAKSE V EU

Neskladje med dejanskim stanjem ter jezikovno politiko in prakso v EU bi se lahko zmanjšalo na dva načina, in sicer tako, da bi EU skušal zaustaviti naraščanje rabe angleščine in da bi oblikoval jezikovno politiko, ki bi vsaj delno sledila razvoju na tem področju.

Za obe možnosti že obstajajo rešitve, ki jih je EU že uporabil ali pa bi jih lahko. Rešitvi opisujem v nadaljevanju tega poglavja.

8.1 Raznojezičnost

Neskladje je očitno opazil tudi EU, natančneje Svet Evrope. Ta je namreč v letu 2011 izdelal Skupni evropski jezikovni okvir, ki vsebuje popolnoma novo zamisel za boj s povečevanjem rabe angleščine.

Svet Evrope (2011, 26) skuša prevlado angleščine v EU omejiti z uvedbo koncepta raznojezičnosti. Ta temelji na predpostavki, da znanje čim večjega števila tudi le drobcev tujih jezikov in povezovanje jezikov med seboj prispeva k razvoju sporazumevalne zmožnosti. V okviru koncepta raznojezičnosti naj bi posameznik na podlagi znanja nekaterih jezikov, ki jih razume, razumel tudi besedilo v jeziku, ki ga ne obvlada. Svet Evrope želi z uvedbo Skupnega evropskega jezikovnega okvira utrditi koncept raznojezičnosti in spodbuditi poučevanje tujih jezikov tako, da bi posamezniki pridobili raznojezično zmožnost.

Raznojezičnost naj bi bila torej korak dlje od večjezičnosti, saj naj bi ta koncept dokazoval, da sta dva tuja jezika, kljub temu da ne gre za najpogostejše rabljena evropska jezika, dovolj za sporazumevanje med vsemi prebivalci EU. Gre za odličen koncept, ki pa bi potreboval ogromen preobrat v razmišljanju tako posameznikov, ki se jezikov učijo, kot tudi tistih, ki jezike poučujejo. Vprašanje je, koliko bi bil ta preobrat mogoč, četudi bi bil koncept raznojezičnosti v EU uveden po opisu v skupnem evropskem jezikovnem okviru.

Sicer ne gre za nov koncept, saj je podobno željo leta 1995 izrazil Eco (1995, 350):

Mnogojezična Evropa ne bo celina na kateri posamezniki tekoče govorijo vse druge jezike; v najboljšem primeru bo celina, na kateri jezikovna raznolikost ni več ovira za sporazumevanje, na kateri se ljudje lahko srečujejo ter se pogovarjajo vsak v svojem jeziku in kljub temu razumejo medsebojni govor po lastnih zmožnostih. Na takšen način bi tudi tisti, ki se nikdar ne naučijo tekoče govoriti tujega jezika, lahko še vedno izkoriščali značilno sposobnost jezik, da lahko skozenj dobiš vpogled v določeno kulturo, saj jo posameznik izraža vsakokrat, ko govori jezik svojih prednikov in svoje tradicije.

V tem odstavku se razkriva tudi dejansko bogastvo raznojezične Evrope, saj materni jezik skupine ljudi izraža tudi kulturo te skupine. Bistvo spodbujanja raznojezičnosti ni spodbujanje najbolj praktičnega načina sporazumevanja, temveč spodbujanje spoštovanja in razumevanja

tujih kultur. Prihodnost pa bo pokazala, ali bo Svet Evrope uspešno uvedel politiko raznojezičnosti kot jezikovno politiko EU.

8.2 Lingva franka

Glede na opis MacKenzija (2009, 224–226) se je potreba po skupnem jeziku na področju znanosti pojavila že v 16. stoletju. Takrat so znanstveniki za zapisovanje dognanj rabili latinščino, mnogo del v drugih jezikih je bilo prevedenih prav tako v latinščino. V 19. stoletju so znanstveniki v Evropi uporabljali veliko različnih jezikov, kar je ponovno pokazalo na nujno po uvedbi mednarodnega pomožnega znanstvenega jezika. Predlogov za to, kateri jezik bi bil najprimernejši, je bilo več. Ena izmed možnosti je bila, da bi rabili poenostavljeno latinščino. Druga možnost je bila, da bi rabili poenostavljeno angleščino, nemščino ali francoščino, vendar se s tem Britanci in Francozi niso strinjali. Tretja možnost pa je bila uvedba popolnoma novega, preprostega, umetnega jezika, ki bi temeljil na indoevropskih koreninah. Tako je nastal tudi danes najbolj znan umetni jezik esperanto. Razvoj znanstvene lingve franke se je ustavil s prvo svetovno vojno, v 20. stoletju pa je standardna angleščina vedno bolj postajala prevladujoč jezik na področju znanosti, kar je do danes tudi ostala. Angleščina je po besedah avtorja prevladujoč jezik na znanstvenem ter na drugih področjih zaradi širitve tega jezika po svetu z migracijo Britancev. Prevladujoča raba angleščine pa naj bi pripeljala do tega, da bodo drugi evropski jeziki posvojili veliko besed iz tega jezika in na splošno prilagodili svoj jezik angleščini. Na tako prihodnost lahko po mnenju avtorja gledamo ali kot na naravni razvoj ali pa kot na širitev okužbe z angleščino.

Pri definiciji angleščine kot lingve franke se zastavlja vprašanje, ali angleščina kot lingva franka pomeni zgolj rabo angleščine pri posameznikih, ki jim angleščina ni materni jezik, ali zajema tudi rabo angleščine pri posameznikih, katerih materni jezik je angleščina. To vprašanje v članku omenja tudi Modiano (2009, 212–214), ki meni, da je lingva franka jezik, katerega raba je zelo koristna pri sporazumevanju med ljudmi iz različnih jezikovnih okolij. Glede na to stališče torej zajema obe področji sporazumevanja. Avtor navaja tudi mnenje, da je koncept angleščine kot lingve franke v EU sprejet kot negativen, saj naj bi zanemaril kulturno ozadje angleščine ter se osredinil na angleščino zgolj kot na orodje za sporazumevanje, kar naj bi sčasoma pripeljalo do osiromašenja tega jezika. Iz tega razloga učenje angleščine v EU ne poteka kot učenje lingve franke, temveč se prebivalci EU, katerih materni jezik ni angleščina, učijo britansko angleščino, kar naj bi ohranilo strukturo jezika. Avtorju ta koncept učenja britanske angleščine za neangleško govoreče prebivalce EU ni po godu, saj meni, da ti prebivalci niso dolžni posnemati govorcev, katerih materni jezik je angleščina, temveč bi jim moralo biti omogočeno razviti lasten slog angleščine, ki bi odražal njihovo identiteto.

EU trenutno še nima uradno priznane lingve franke in vprašanje je, ali jo bo sploh kdaj imel. Dejstvo pa je, da je angleščina vsaj neuradno že dolgo lingva franka EU, ne glede na to, ali

gre za različice angleščine, ki so blizu neangleško govorečim prebivalcem EU, ali za »pravilnejšo« britansko angleščino. Že to, da se je skozi zgodovino pravzaprav neprekinjeno kazala potreba po skupnem jeziku kot sredstvu za sporazumevanje, je po mojem mnenju jasno vodilo evropskim institucijam, ki kaže, v katero smer bi morale usmeriti svoja prizadevanja na področju jezikovne politike in jezikovne prakse.

9 SKLEP

V diplomski nalogi je zajeta analiza treh področij, pomembnih za jezike EU: jezikovne politike in jezikovne prakse v EU ter dejanskega stanja na področju znanja jezikov v EU.

Analiza jezikovne politike EU se začne s temeljnimi pogodbami EU, ki se kažejo kot osnova celotne jezikovne politike. Že na podlagi Pogodbe o delovanju EU je jasno, da je jezikovna politika EU zasnovana tako, da je v pomoč pri poučevanju in razširjanju jezikov držav članic (Ur. l. EU C 83/01, 120).

Analiza štirih pomembnih dokumentov jezikovne politike EU kaže, da je res tako. Dokumenti White Paper on Education and Training, Promoting Language learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004–2006, Nova okvirna strategija za večjezičnost ter Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza so osnova za izoblikovanje temeljnih ciljev jezikovne politike EU, ki so:

- spodbujanje učenja jezikov in razširjanje jezikovne raznolikosti;
- spodbujanje zdravega večjezičnega gospodarstva;
- omogočanje dostopa do pomembnih podatkov v okviru delovanja EU v vseh uradnih jezikih EU.

Podpore tem ciljem naj bi nudila jezikovna praksa EU, v okviru katere so bili izvedeni tudi evropski dan ter evropsko leto jezikov, program Vseživljenjsko učenje, Evropski center za moderne jezike in Europass jezikovna izkaznica.

Dostopni statistični podatki so že nakazali dejansko stanje na področju znanja jezikov, pri čemer izstopa razširjena raba angleščine. Ravno rast rabe angleščine pa je izpostavljena tudi pri nadaljevanju analize dejanskega stanja na podlagi lastne raziskave. Raziskava je razdeljena na tri glavne sklope, in sicer na poznavanje, izvedbo ter ustreznost jezikovne politike in jezikovne prakse EU. Raziskava je bila izvedena z anketiranjem, kaže pa pomembne in pričakovane podatke na vseh treh področjih. Na področju poznavanja jezikovne politike in jezikovne prakse EU kaže, da so vprašani slabo seznanjeni z jezikovno politiko in prakso. Tako sklop presoje izvedbe ter presoje ustreznosti jezikovne politike in jezikovne prakse v EU pa kažeta na vse večjo rabo angleščine ter zahtevo po spremembi jezikovne politike.

Glavni problem jezikovne politike in jezikovne prakse v EU je njuno neskladje z dejanskim stanjem na področju znanja jezikov v EU, rešitev tega problema pa se kaže v zamisli raznojezičnosti in v priznanju angleščine kot lingve franke EU.

V uvodu diplomske naloge sem zapisala, da želim natančneje predstaviti dozdajšnje jezikovno politiko in jezikovno prakso EU, dejansko stanje na jezikovnem področju v EU ter ugotoviti skladnost omenjenih področij. Menim, da mi je uspelo prikazati vsa tri področja

posamezno in jih tudi smiselno povezati v celoto. Z analizo dozdajšnje jezikovne politike, jezikovne prakse in dejanskega stanja na jezikovnem področju v EU potrjujem tudi svoje trditve, izoblikovane v uvodu.

Razvoj jezikovne politike in jezikovne prakse v EU je v krču, saj že od leta 1995 ni vidnih bistvenih sprememb v pomembnejših dokumentih. Pravzaprav že temeljne pogodbe EU, kot sta Pogodba o delovanju EU in Pogodba o EU, posredno podpirajo koncept večjezičnosti. Tudi obeti za prihodnost niso ravno pozitivni, saj se je Svet Evrope oklenil koncepta raznojezičnosti, ki pa prav tako izhaja iz leta 1995.

Že od leta 1995 se torej EU oklepa koncepta večjezičnosti, ki do zdaj ni obrodil sadov, kar izhaja iz statističnih podatkov kot tudi iz lastne raziskave. Na podlagi tega lahko zaključim tudi, da cilji, zastavljeni v okviru jezikovne politike EU, do zdaj niso bili izpolnjeni ali pa so bili izpolnjeni delno. Tako sicer dosti prebivalcev, ne pa vsi, poleg maternega obvlada še dva tuja jezika, vendar gre v večini primerov za angleščino in s tem za zelo ozek razpon jezikov. Spodbujanje učenja tudi manj rabljenih jezikov pa je eden izmed glavnih ciljev politike večjezičnosti, saj gre pri politiki večjezičnosti predvsem za ohranjanje kulture raznolikosti, torej naj bi bili vsi jeziki obravnavani enakopravno. To pa se je v svetu globalizacije in v obdobju angleščine kot svetovne lingve franke pokazalo za nemogoče. Napredek se je pokazal na področju zgodnjega učenja tujih jezikov. Tujih jezikov se sicer ne učijo ravno predšolski otroci, se je pa starostna meja, pri kateri se jih začnejo učiti, znižala. Še eno področje, na katerem EU ni pokazal razveseljivih rezultatov, pa je spodbujanje zdravega večjezičnega gospodarstva, ki ga EU spodbuja zgolj v panogah, povezanih z jeziki, saj je politika večjezičnosti vir prevajanja zakonodaje EU, postopkov in informacij, sicer izvirno zapisanih v angleščini, v druge evropske jezike. Tako tudi institucije EU delujejo v angleščini, in za »potrebe« prebivalcev EU sežejo v njihov žep, da zapolnijo žepe prevajalcev in njim podobnih. Navedeni učinki niso pozitivni in ne olajšajo sporazumevanja med prebivalci EU.

Bob ob steno so tudi projekti, ki jih organizira EU v okviru jezikovne prakse v EU. Na podlagi lastne raziskave lahko zaključim, da večina prebivalcev teh projektov sploh ne pozna in s tem tudi ne gradi zavedanja o jezikovni politiki, ki jo vodi EU. Kljub razmeroma dragim projektom ti zelenega učinka ne kažejo.

Nobeden izmed ciljev, zastavljenih v okviru jezikovne politike EU, in niti projekti, izvedeni v okviru jezikovne prakse EU, torej niso uspeli zaustaviti povečevanja rabe angleščine v EU. Povečevanje rabe angleščine pa je najboljša besedna zveza za opis dejanskega stanja na področju rabe tujih jezikov, kar v diplomski nalogi dokazujem tako s statističnimi podatki kot tudi s podatki iz lastne raziskave. To pomeni, da jezikovna politika in jezikovna praksa v EU nista usklajeni z dejanskim stanjem na jezikovnem področju, saj skušata zavirati rast rabe angleščine.

Z opisom koncepta raznojezičnosti in angleščine kot lingve franke dokazujem tudi, da obstajajo alternative dozdajšnji jezikovni politiki in praksi v EU. Glede na to, da EU prikazuje kulturno in s tem jezikovno raznolikost kot temelj demokracije, je vprašanje, ali sploh obstaja možnost, da bi EU kdaj angleščino uradno priznal kot lingvo franko EU.

Vendar bi se, kot kaže moja raziskava, prebivalci EU težko odrekli svojemu jeziku na račun rabe angleščine, kljub temu da se zavedajo njene praktične vrednosti. V skladu s tem menim, da bi moral EU poiskati drugačen način ohranjanja kulturne raznolikosti. Jezik kot sredstvo za sporazumevanje naj ne bo žrtev ohranjanja občutka pripadnosti in kulturne raznolikosti.

LITERATURA

- Economist Newspaper Limited. 2006. Babeling on. *Economist* 381 (8508): 50.
- Eco, U. 1995. *The search for the perfect language*. Oxford: Blackwell.
- MacKenzie, I. 2009. Negotiating Europe's lingua franca. *European journal of English studies* 13 (2): 223–240.
- Modiano, M. 2009. Inclusive/exclusive? English as a lingua franca in the European Union. *World Englishes* 28 (2): 208–223.
- Phillipson, R. 2006. English, a cuckoo in the European higher education nest of languages. *European journal of English studies* 10 (1): 13–32.
- Phillipson, R. 2008. Language policy and education in the European Union. V *Encyclopedia of language and education: language policy and political issues in education*, ur. Nancy H. Hornberger, 255–267. New York: Springer Science+Business Media, LLC.
- Tender, T. in T. Vihalemm. 2009. Two languages in addition to mother tongue - will this policy preserve linguistic diversity in Europe. *TRAMES: A journal of the humanities & social sciences* 13 (1): 41–63.
- Williams, C. H. 2002. Language policy issues within the European Union: applied geographic perspectives. *Dela* 18: 41–59.

VIRI

- Eurostat. B. 1. a. *Number of foreign languages known (self-reported) by sex (%)*. [Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=EDAT_AES_L21](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=EDAT_AES_L21) (28. 6. 2011).
- Eurostat. B. 1. b. *Best known foreign languages - top 3 rank (self-reported)*. [Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=EDAT_AES_L11](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=EDAT_AES_L11) (28. 6. 2011).
- Eurostat. B. 1. c. *Knowledge level of the best known foreign language (self-reported) by the highest level of education attained (%)*. [Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=EDAT_AES_L33](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=EDAT_AES_L33) (28. 6. 2011).
- Eurostat. B. 1. d. *Language Learning*. [Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=EDUC_ILANG](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=EDUC_ILANG) (28. 6. 2011).
- Evropska komisija. B. 1. a. *European Year of Languages 2001*. [Http://ec.europa.eu/education/languages/archive/awareness/year2001_en.html](http://ec.europa.eu/education/languages/archive/awareness/year2001_en.html) (28. 6. 2011).
- Evropska komisija. B. 1. b. *Lifelong Learning Programme: Activity report 2009-2010*. [Http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc/activity0910_en.pdf](http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc/activity0910_en.pdf) (28. 6. 2011).
- Evropska komisija. B. 1. c. *The Lifelong Learning Programme: education and training opportunities for all*. [Http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm](http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm) (28. 6. 2011).
- Evropska komisija. 1995. *White Paper on Education and Training - Teaching and Learning – Towards the Learning Society*. [Http://aei.pitt.edu/1132/1/education_train_wp_COM_95_590.pdf](http://aei.pitt.edu/1132/1/education_train_wp_COM_95_590.pdf) (28. 6. 2011).

- Evropska komisija. 2003. *Promoting Language learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004–2006*. [Http://ec.europa.eu/education/doc/official/keydoc/actlang/act_lang_en.pdf](http://ec.europa.eu/education/doc/official/keydoc/actlang/act_lang_en.pdf) (28. 6. 2011).
- Evropska komisija. 2005. *Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru Regij – Nova okvirna strategija za večjezičnost* *Nova okvirna strategija za večjezičnost*. [Http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:SL:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:SL:PDF) (28. 6. 2011).
- Evropska komisija. 2008. *Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza*. [Http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/com/2008_0566_sl.pdf](http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/com/2008_0566_sl.pdf) (28. 6. 2011).
- Evropski center za moderne jezike. B. 1. *Spodbujanje odličnosti v jezikovnem izobraževanju*. [Http://contactpoints.ecml.at/LinkClick.aspx?fileticket=GIV/rHdncHM=&tabid=1071&language=en-GB](http://contactpoints.ecml.at/LinkClick.aspx?fileticket=GIV/rHdncHM=&tabid=1071&language=en-GB) (28. 6. 2011).
- Listina Evropske unije o temeljnih pravicah. *Uradni list EU*, št. C 83/02.
- Ministrstvo za šolstvo in šport RS. B. 1. *Evropski jezikovni portfolijo/evropski jezikovni listovnik*. [Http://www.mss.gov.si/si/solstvo/razvoj_solstva/jezikovno_izobrazevanje/evropski_jezikovni_portfolijoevropski_jezikovni_listovnik_ejl/](http://www.mss.gov.si/si/solstvo/razvoj_solstva/jezikovno_izobrazevanje/evropski_jezikovni_portfolijoevropski_jezikovni_listovnik_ejl/) (28. 6. 2011).
- Odločba 2241/2004/ES o enotnem okviru Skupnosti za preglednost kvalifikacij in usposobljenosti (Europass). *Uradni list EU*, št. L 390.
- Pogodba o EU in Pogodba o delovanju EU. *Uradni list EU*, št. C 83/01.
- Sklep 1720/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja. *Uradni list EU*, št. L 327.
- Statistični urad Republike Slovenija. 2008. *Razvrstitev kategorij slovenskega sistema izobraževanja v kategorije po ISCED 1997*. [Http://www.stat.si/Klasius/Docs/PretKLASIUS-SRV_%20ISCED97.pdf](http://www.stat.si/Klasius/Docs/PretKLASIUS-SRV_%20ISCED97.pdf) (28. 6. 2011)
- Svet Evrope. 2011. *Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje*. [Http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/Jeziki/Publikacija_SEJO_komplet.pdf](http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/Jeziki/Publikacija_SEJO_komplet.pdf) (28. 6. 2011).

PRILOGE

- Priloga 1 Anketni vprašalnik
- Priloga 2 Odgovori na vprašanja iz anketnega vprašalnika

Spoštovani! Sem študentka tretjega letnika Fakultete za management Koper. Študij zaključujem z diplomsko nalogo z naslovom Jezikovna praksa in jezikovna politika v EU. Empirični del diplomske naloge bom napisala na podlagi tega anketnega vprašalnika, zato vas vljudno prosim, da ga izpolnite. Pri večini vprašanj je mogoč le en odgovor, razen pri vprašanjih, pri katerih je izrecno zapisano, da je odgovorov več. Za vaš čas se vam iskreno zahvaljujem!

Spol:

M	Ž
---	---

Starost:

10–15	15–20	20–30	30–50	50–70	70 ali več
-------	-------	-------	-------	-------	------------

Dokončana stopnja izobrazbe:

1. stopnja	sedem razredov osnovne šole ali manj
2. stopnja	dokončana osnovna šola
3. stopnja	dokončana poklicna šola
4. stopnja	dokončana srednja strokovna šola
5. stopnja	dokončana gimnazija in druge štiriletne šole
Stopnja 6/1	višješolski (strokovni) programi
Stopnja 6/2	Specializacija po višješolskih programih visokošolski strokovni programi univerzitetni programi (1. bolonjska stopnja)
7. stopnja	specializacija po visokošolskih strokovnih programih univerzitetni programi magisterij stroke (2. bolonjska stopnja)
Stopnja 8/1	specializacija po univerzitetnih programih magisterij znanosti
Stopnja 8/2	doktorat znanosti (tudi 3. bolonjska stopnja)

Priloga 1

Prvi sklop je sestavljen iz vprašanj, ki bodo pokazala splošno znanje o jezikovni politiki in praksi, ki jo vodi EU. V skladu s tem vas prosim, da ne poskušate ugotoviti »pravilnih« odgovorov, temveč odgovorite po lastnem mišljenju.

1. Ali ste bili že pred prejetjem tega anketnega vprašalnika seznanjeni s tem, da EU vodi skupno jezikovno politiko za države članice EU?

Da.	Ne.
-----	-----

2. Kateri je po vašem mnenju eden izmed temeljnih ciljev jezikovne politike EU?

A	Spodbujanje večjezičnosti.
B	Spodbujanje rabe manjšinskih jezikov.
C	Spodbujanje rabe angleščine kot univerzalnega jezika.
D	Ne vem.

3. Koliko jezikov naj bi glede na jezikovno politiko EU obvladal vsak prebivalec EU?

A	Le materni jezik.
B	Materni jezik ter en tuji jezik.
C	Materni jezik ter še dva tuja jezika.
D	Materni jezik ter tri ali več kot tri tuje jezike.
E	Ne vem.

4. Kateri dan je bil razglašen za evropski dan jezikov?

A	3. junij.
B	26. september.
C	18. februar.
D	Ne vem.

5. Katero leto je bilo razglašeno za leto jezikov?

A	2000.
B	2001.
C	2006.
D	Ne vem.

6. V katerem obdobju življenja naj bi se posameznik začel učiti tujih jezikov glede na jezikovno politiko EU?

A	Tujih jezikov naj bi se začeli učiti že predšolski otroci.
B	V osnovni šoli.
C	V srednji šoli.
D	V nadaljevanju šolanja.
E	Po zaključku šolanja, med individualnimi tečaji.
F	Učenje tujih jezikov ni potrebno.
G	Ne vem.

Naslednji sklop vprašanj je povezan z izvajanjem jezikovne politike in jezikovne prakse v EU. V skladu s tem je povezan z vašim znanjem tujih jezikov ter s poučevanjem tujih jezikov v izobraževalnih ustanovah.

7. Koliko jezikov obvladate?

A	Le materni jezik.
B	Materni jezik ter en tuji jezik.
C	Materni jezik ter še dva tuja jezika.
D	Materni jezik ter tri ali več kot tri tuje jezike.

8. Katere izmed naštetih jezikov obvladate? (Možnih je več odgovorov.)

A	Angleščino.
B	Nemščino.
C	Francoščino.
D	Italijanščino.
E	Španščino.
F	Srbohrvaščino.
G	Druge (dopišite):
H	Ne obvladam nobenega tujega jezika.

9. V katerem izmed tujih jezikov, ki jih obvladate, se največ sporazumevate oziroma ga najpogosteje rabite?

A	Angleščino.
B	Nemščino.
C	Francoščino.
D	Italijanščino.
E	Španščino.
F	Srbohrvaščino.
G	Druge (dopišite):
H	Rabim zgolj materni jezik.

10. Ali menite, da izobraževalne ustanove v Sloveniji ponujajo dovolj tečajev tujih jezikov?

Da.	Ne.
-----	-----

11. Ali menite, da izobraževalne ustanove v Sloveniji ponujajo dovolj velik razpon tujih jezikov, torej ponujajo tečaje tudi manj rabljenih evropskih jezikov (slovaščine, poljščine, portugalsčine ...)?

Da.	Ne.
-----	-----

12. Ali menite, da se posameznik med obveznim šolanjem lahko nauči dovolj tujih jezikov oziroma po zaključku šolanja obvlada vsaj en tuji jezik (ali več)?

Da.	Ne.
-----	-----

Priloga 1

Naslednji sklop vprašanj je namenjen preverjanju ustreznosti jezikovne politike in prakse, ki jo vodi EU.

13. Kateri izmed naštetih jezikov je po vašem mnenju najprimernejši za sporazumevanje s tujci iz držav članic EU v delovnem okolju, v procesu izobraževanja in podobno?

A	Angleščina.
B	Nemščina.
C	Francoščina.
D	Italijanščina.
E	Drugi manj rabljeni jeziki (slovaščina, poljščina ...).
F	Manjšinski jeziki.
G	Dovolj je le materni jezik.

14. Kateri izmed naštetih jezikov je po vašem mnenju najprimernejši za sporazumevanje s tujci iz držav članic EU v zasebnem življenju (pri sporazumevanju s prijatelji iz tujine, pri dostopanju v internet in podobno)?

A	Angleščina.
B	Nemščina.
C	Francoščina.
D	Italijanščina.
E	Drugi manj uporabljeni jeziki (slovaščina, poljščina ...).
F	Manjšinski jeziki.
G	Dovolj je le materni jezik.

15. Kaj od naštetega bi po vašem mnenju najbolj prispevalo k čim lažjemu in produktivnejšemu sporazumevanju med prebivalci EU?

A	Da bi vsak prebivalec EU obvladal angleščino kot univerzalni jezik.
B	Da bi vsak prebivalec EU poleg maternega jezika obvladal še dva tuja jezika, vendar ne nujno angleščine (ali drugega pogosto rabljenega jezika, npr. nemščine, francoščine ...).
C	Menim, da je le materni jezik dovolj za ustrezno sporazumevanje.

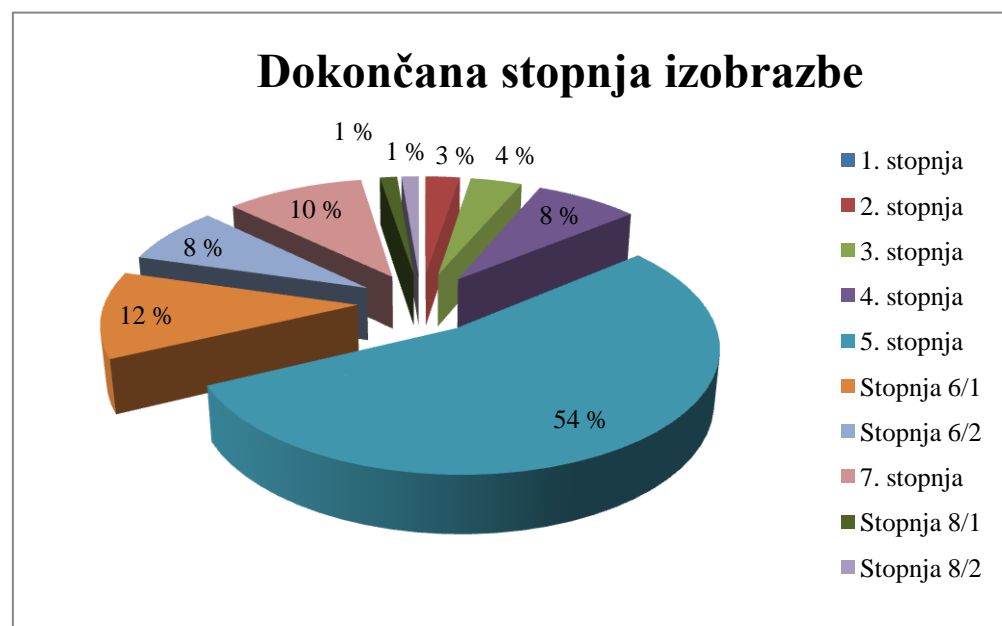
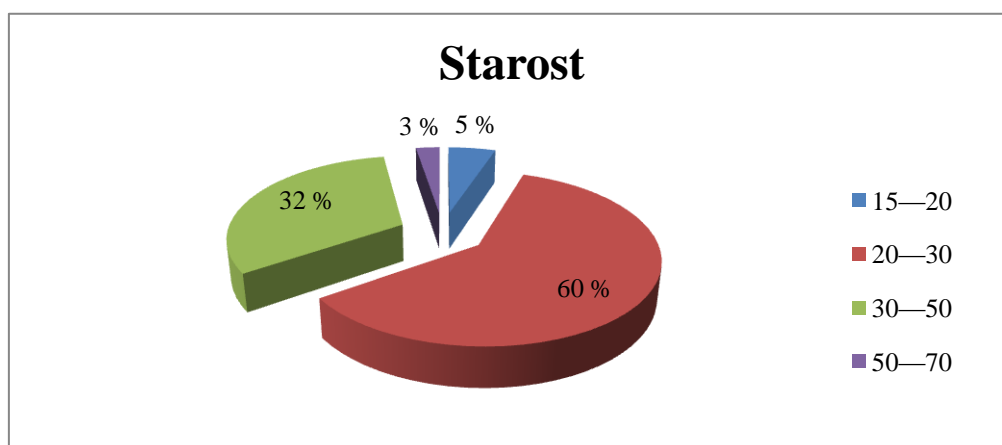
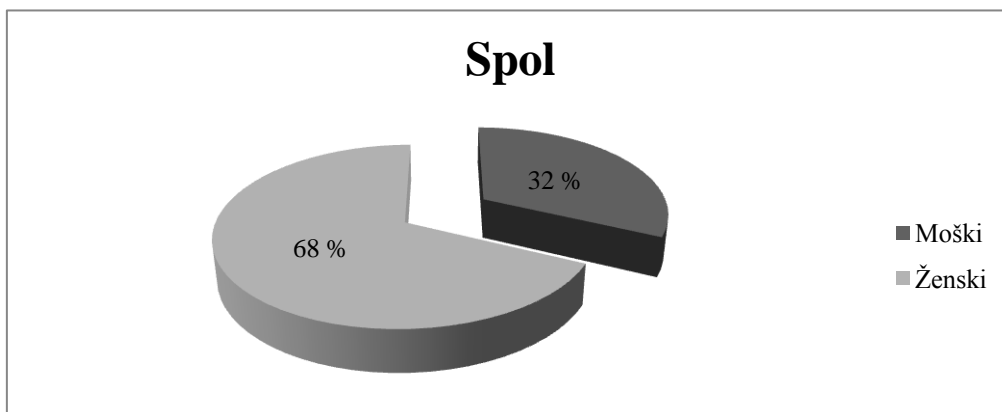
16. Na črto zapišite, kateri jezik je po vašem mnenju najustreznejši za sporazumevanje s posamezniki z vsega sveta.

17. Prosim, označite, kateri izmed dveh naštetih odgovorov je bližji vašemu stališču.

A	Menim, da je jezikovna raznolikost prednost EU, saj je osnova za kulturno raznolikost, ki je bistvo obstoja te demokratične skupnosti.
B	Menim, da je jezikovna raznolikost ovira za razvoj EU kot celote, saj onemogoča tekoče sporazumevanje tako med prebivalci EU kot tudi s prebivalci iz drugih delov sveta.

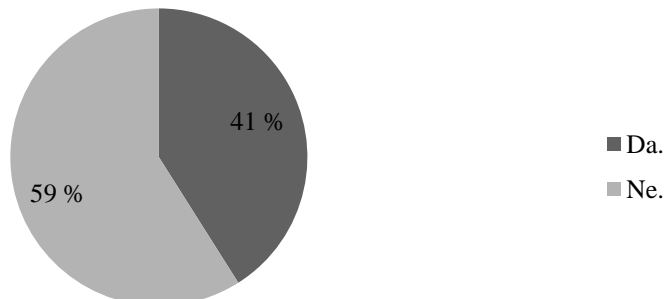
ODGOVORI NA VPRAŠANJA IZ ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Struktura vprašanih

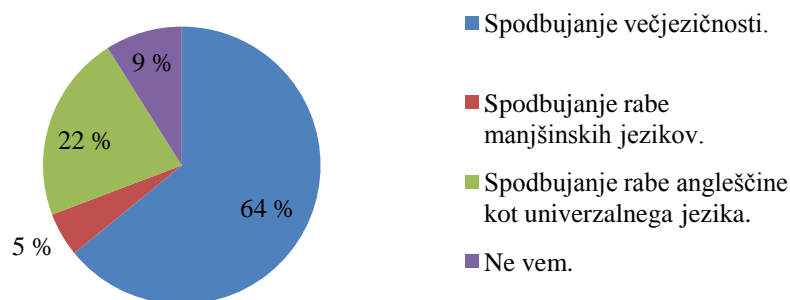

Prvi sklop vprašanj

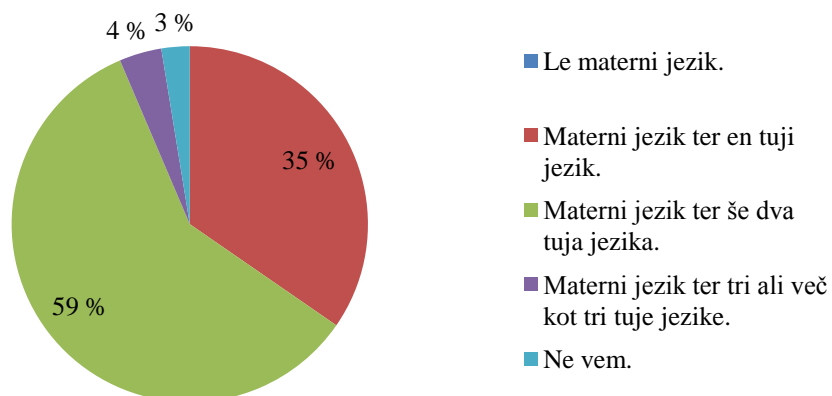
Ali ste bili že pred prejetjem tega anketnega vprašalnika seznanjeni s tem, da EU vodi skupno jezikovno politiko za države članice EU?

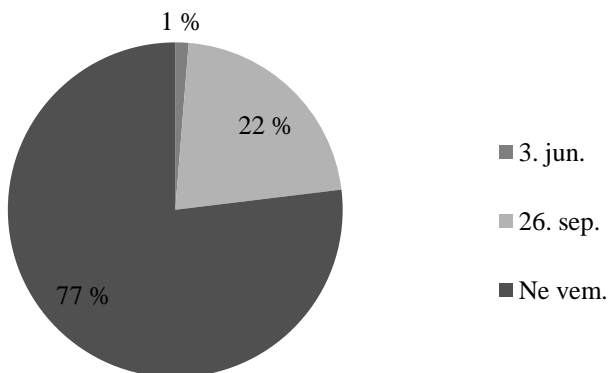
Kateri je po vašem mnenju eden izmed temeljnih ciljev jezikovne politike EU?

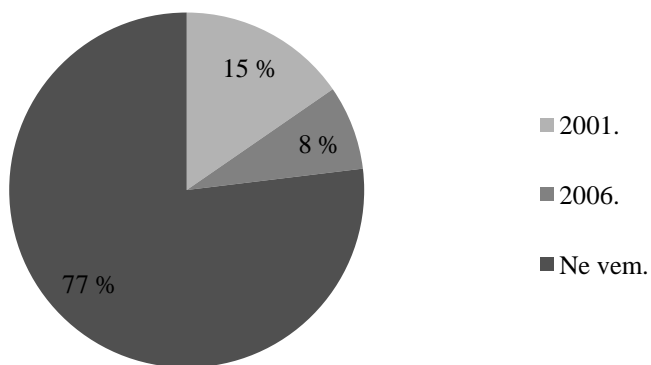
Koliko jezikov naj bi glede na jezikovno politiko EU obvladal vsak prebivalec EU?

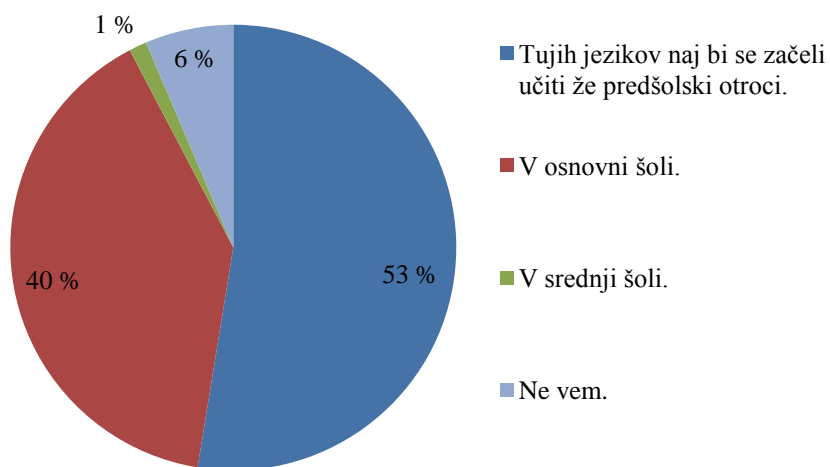
Kateri datum je bil razglašen za evropski dan jezikov?

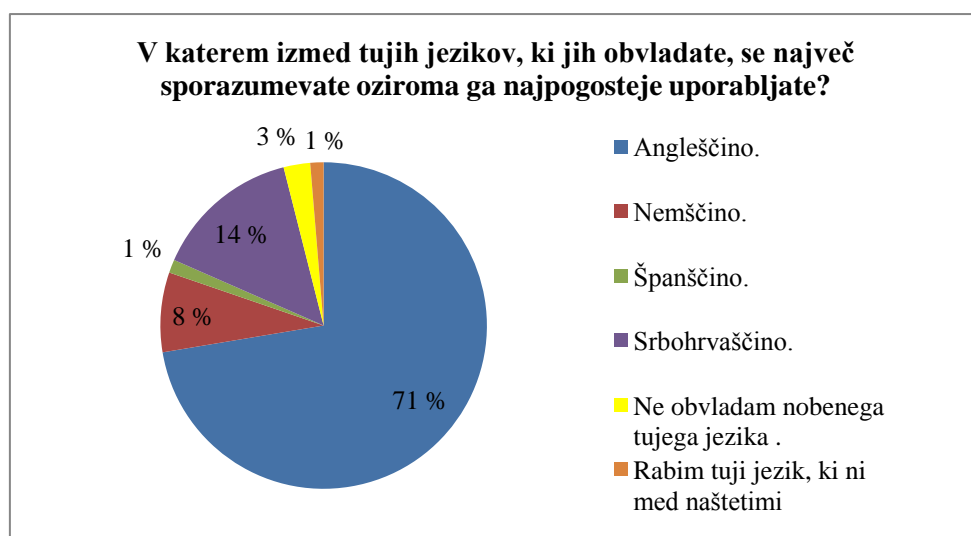
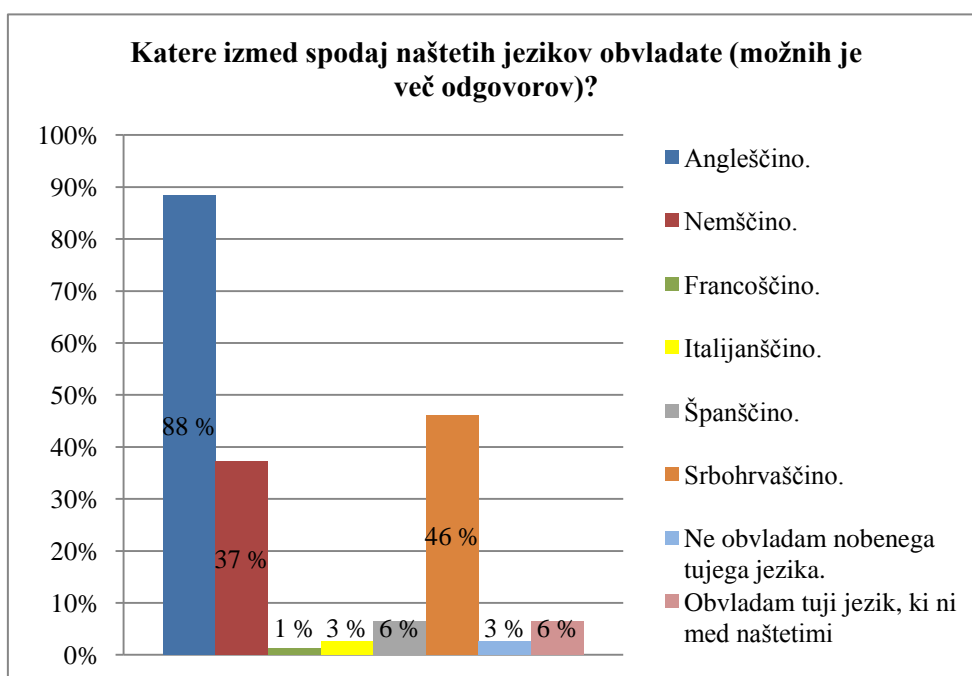
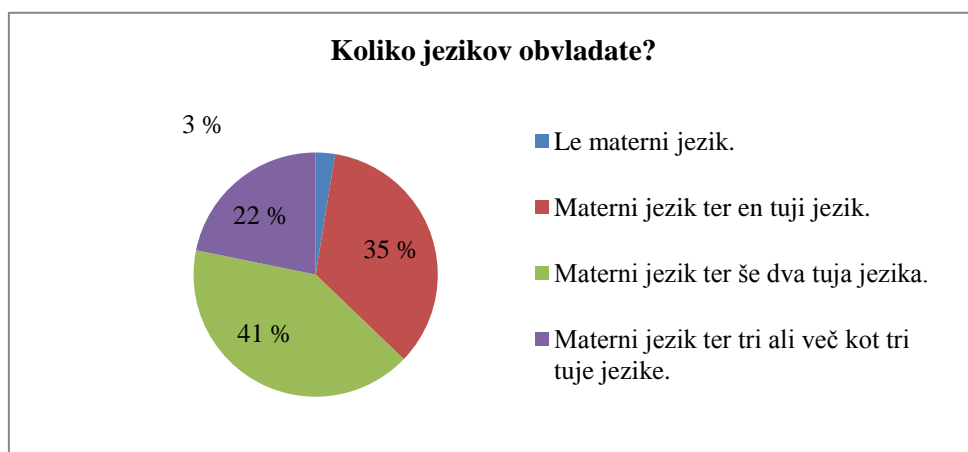
Katero leto je bilo razglašeno za leto jezikov?

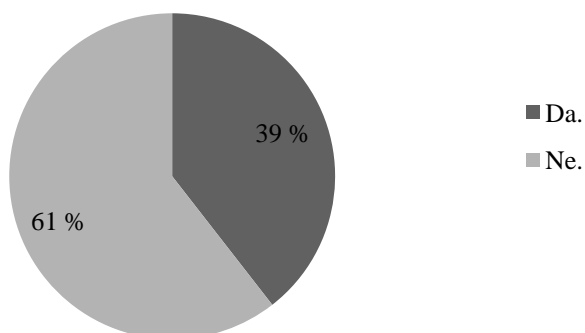
V katerem obdobju življenja naj bi posameznik pričel z učenjem tujih jezikov glede na jezikovno politiko EU?

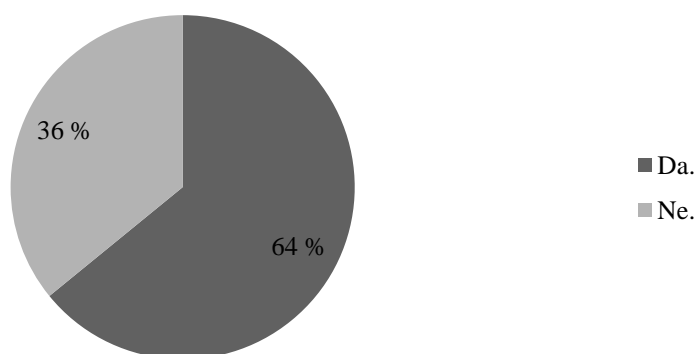
Drugi sklop vprašanj

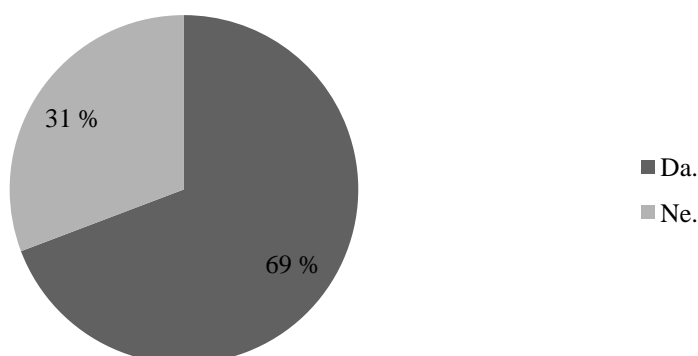
Ali menite, da izobraževalne ustanove v Sloveniji ponujajo dovolj velik razpon tujih jezikov, torej ponujajo tečaje tudi manj uporabljenih evropskih jezikov ?

Ali menite, da izobraževalne ustanove v Sloveniji ponujajo dovolj tečajev tujih jezikov?

Ali menite da se posameznik lahko v okviru obveznega šolanja nauči dovolj tujih jezikov oziroma po zaključku šolanja obvlada vsaj en tuj jezik (ali več)?

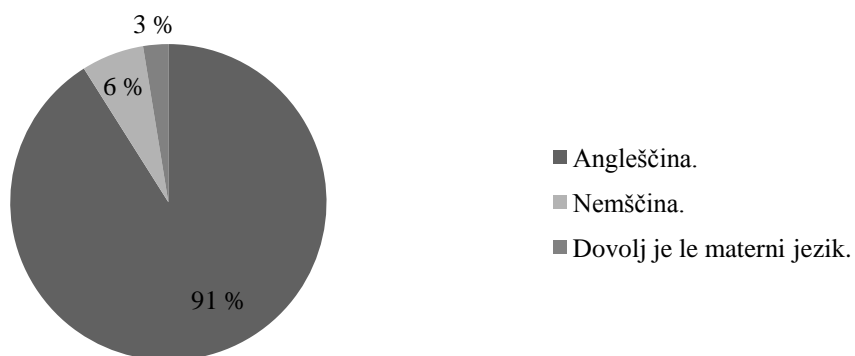

Tretji sklop vprašanj

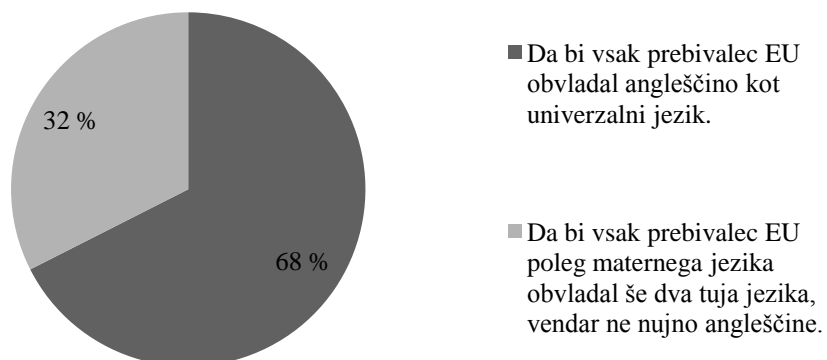
Kateri izmed naštetih jezikov je po vašem mnenju najprimernejši za sporazumevanje s tujci iz držav članic EU v delovnem okolju, v procesu izobraževanja in podobno?

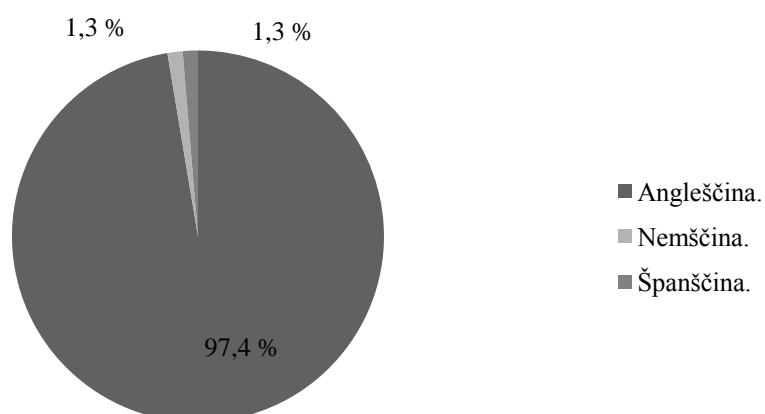
Kateri izmed naštetih jezikov je po vašem mnenju najprimernejši za sporazumevanje s tujci iz držav članic EU v zasebnem življenju (pri sporazumevanju s prijatelji iz tujine, pri dostopanju na internet in podobno) ?

Kaj od naštetega menite, da bi najbolj pripomoglo k čim lažjemu in produktivnemu sporazumevanju med prebivalci EU?

Na črto spodaj zapišite, kateri jezik je po vašem mnenju najustrežnejši za sporazumevanje s posamezniki iz celega sveta.

Prosim označite, kateri izmed dveh naštetih odgovorov je bližji vašemu stališču.

